

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Helsingør Stiftsbog

1994

Helsingør Stiftsbog

1994

REDAKTION

Johannes H. Christensen . Jørgen Demant . Esther Gramkov
Paul Heide . Per Rysgaard Jensen . Johannes Johansen

Omslag: Motiv fra Musikværket i Vor Frue Klostret i Helsingør.

Udført som papirklip af Jørn P. Lærkesen

Tryk:

Poul Kristensen Grafisk Virksomhed A/S, Herning

Indhold

Forord 7

På den første dag i ugen

– salme tilegnet Kirkefondet 1980 9

Helsingør stifts kirker og menigheder tilegnet:

Udergang

– tale ved Mørdrup kirkes indvielse 1984 9

På tinden og i afgrunden

– prædiken ved Ullerød kirkes 80-års dag 1989 13

På et skørt tidspunkt i et mærkeligt land

– prædiken i Helsingør domkirke Sct. Olai 1990 17

Når klokken kalder søndag morgen

– salme til Hellerup kirkes 80-års dag 1980 21

Din almagt gjorde alting vel 22

Den første sten, en lille flis

– salmevisе og digt til Hedegårdskirken ved grundstensnedlæggelsen 1981 23

Sønnen fik i templet hjemme

– salme til Stavnsholt kirkes indvielse 1981 24

Du, som tog ind hos den syndige mand

– salme til Kokkedal kirkes indvielse 1982 25

Tak, vor skaber i det høje

– salme til Tåstrup Nykirkes 75-års dag 1982 27

Du som mætted tusind munde

– salme til Lindehøj menighed fasten 1983 28

Fyld dette lave kirkehus

– salme til Sthens kirke ved grundstensnedlæggelsen 1983 29

Sions datter, se din konge

– salme til Sthens kirkes indvielse advent 1983 30

Alting synger pinsemorgen

– salme til Skoven kirkes genindvielse pinse 1984 31

Et sennepsfrø i jorden lagt

– salme til Engholm vandrekirkes indvielse 1984 32

Det tørre træ, et kors, slog rod

– salme til Ullerød kirkes 75-års dag 1984 33

- Lyset blev til i det værk, du begyndte
 – *salme til Brøndby Strand kirkes indvielse advent 1984* 34
- Kan en mor sit barn forglemme
 – *salme til Mørdrup kirkes indvielse advent 1984* 35
- Vort kirkehus, det lyser hvidt
 – *salme til Nivå kirkes 75-års dag 1985* 36
- Vi kommer for at høre
 – *salme til Hillerød kirkes indvielse advent 1987* 37
- Vi hegner ind en plet af jord
 – *salme til Skovlunde kirkegårds indvielse 1994* 38
- En ny sang vil vi synge
 – *sang til Helsingør domkirkes drengekor 1977* 39
- I Kana var der bryllup
 – *vise til børnegudstjeneste i Sorgenfri kirke 1981* 40
- Jeg ringer lys af mørke
 – *klokkevers Nærum kirke 1982* 41
- Du, som har skjult dig bag stjernernes vrimlen
 – *salme til Vangede kirke ved indvielse af ny prædikestol 1982* 42
- Stor musik blir født i rummet
 – *salme til Gladsaxe kirke ved orgelindvielse 1984* 44
- Da solen påskemorgen kom
 – *salme til Hørsholm kirke ved orgelindvielse påskedag 1985* 45
- Sct. Michael, du kæmped med djævle og drager
 – *vise til Slangerup kirkes 400-års dag 1988* 46
- Nu flammer skoven højt i brand
 nutidig fodnote til Grundtvigs:
 Nu falmer skoven trindt om land
 – *salmevise ved Asminderød kirkes genåbning 1992* 48
- Du lyser fra din bakketop
 – *vise til Gurre kirkes 75-års dag 1993* 49
- Solen rinder med Kingo op
 – *vise ved 350-års dag i Slangerup 1984 for Thomas Kingo* 50
- Blandt blomster i Randerup enge
 – *salmevise ved 400-års jubilæum 1994 for Hans Adolf Brorson* 51
- Præstevielse:
 Hvad skal vi med en præst?
 – *ordinationstale i Helsingør domkirke 1982* 53
- Om jøde, græker, træl og fri, om det er mand og kvinde
 – *ordinationssalme 1990 med et særligt sideblik til kvinder* 56

Provsteindsættelse:

På nippet til selv at blive forkastet

– *kreationstale ved landemodegudstjenesten 1988* 58

Den provinsielle kirke

– *tale ved provsteindsættelse i Bistrup kirke 1990* 61

Herre, tak for dagens dont

– *salme ved provsteindsættelse i Mørhøj kirke 1990* 64

I anden anledning:

Hvad synger vi om?

– *festtale ved årsmøde 1984 for Dansk Kirke i Udlandet* 65

Nordsjælland i hverdag og fest oplevet fra en bispestol

– *Kronik i Frederiksborg Amtsavis 1986* 76

Mennesker jeg mødte

– *en snak med mig selv 1994* 81

Årsberetning:

Rapport fra stiftets undervisningsudvalg

ved provst Lis Rechendorff 86

Rapport fra stiftets udvalg for Ydre Mission

ved sognepræst Henrik Jul Petersen 88

Rapport fra stiftets Mellemkirkelige udvalg

ved generalsekretær Birthe Willumsen 90

Helsingør stifts landemodeakt 1994 92

Forord

Kære biskop Johannes Johansen

Vi kan takke dig for meget – også for Helsingør Stiftsbog. Som domprovst foreslog du selv på landemodet 1977, at Helsingør stift fik en årlig stiftsbog – en smule fælles at samles om og inspireres af i landets yngste, folkerigeste og mest brogede stift.

Stiftsbogen 1994 bliver den sidste med dig som redaktør og biskop. Derfor bad vi også om at måtte blade i dine manuskripter og samle et udvalg af, hvad du som biskop har sagt og skrevet til Helsingør stift fra 1980 og til i dag.

Du har visiteret stiftets kirker og sogne myreflittigt i store og små anledninger, og du har næsten altid haft en prædiken, en salme eller andet med. Gode ord, som andre her får mulighed for at læse til opbyggelse. For du har en evne til at lade dig inspirere af lejligheden og være nærværende i øjeblikket på stedet og samtidig lade os høre klangen herovenfra.

Stiftsbogens begrænsede omfang kan slet ikke rumme alt, hvad du har tilegnet stiftet gennem årene. Men vi håber, at du og læserne i dette udvalg vil genkende dig og dit mangfoldige virke som biskop i Helsingør stift.

*Johannes H. Christensen Jørgen Demant
Esther Gramkov Paul Heide Per Rysgaard Jensen*

På den første dag i ugen

Tilgnet Kirkefondet på fødselsdagen den 15. oktober 1980

Mel.: Helligånd, vor sorg du slukke

På den første dag i ugen
fandtes ej det mindste kryb.
Åndens mørke tavse rugen
på det øde verdensdyb
blev til himmel, blev til jord.
»Lys, bliv til« lød Herrens ord.

På den første dag i ugen
åbnedes Vorherres grav.
Sådan åbned Noah lugen
i sin ark på dødens hav.
Tvivlen svandt, og modet steg.
Vandet sank. Og døden veg.

På den første dag i ugen
hersked tavshed, mørk og ond.
Frygten lammed stemmebrugen.
Da sprang ord af Peters mund.
Han, fornægteren, fik tro,
høst, hvor intet kunne gro.

På den første dag i ugen
af vort tomme tidsfordriv
og af dødens hårde knugen
opstår Herrens nye liv.
Herrens legeme og blod,
det står op af dåbens flod.

På den første dag i ugen
skaber Herren selv sit værk.
Kærlighed er kalk i fugen,
tro og håb er grundvold stærk.
Hver en sten fra grund til tag
synger om den første dag.

Undergang

Ved Mørdrup kirkes indvielse 9. december 1984

2. søndag i advent tekst: Lukas ev. 21,25-36

»Himmel og jord skal forgå, men mine ord skal ingenlunde forgå«, siger Kristus i dagens tekst.

Det er undergangens søndag idag. Teksterne taler alle om de sidste tider. – Jeg husker fra min ungdom, da vi læste Kaj Munk, jagthistorierne. Her findes en skildring af »Johan fra æ Havbjerge« – d.e. Johan fra klitterne. Johan og Kaj Munk er betaget af naturens rene skønhed ude ved Husby klit: Stejle stiger klitterne til de tre sider, grå som selve alderdommen. Vestfra synger havet sin evige salme, og over os spænder himlen sin blå uendelighed. Da brød det ud af mig: »Er dette evigt? Mon al denne skønhed virkelig skal forgå? Og hvad med os? Vi to er borte om lidt« – »Jeg er da«, sagde Johan og lo, »det må nu sådan være!« – Bagateller, ingenting at gøre noget ud af – det betyder jo ikke videre ... Det er den konklusion, som Kaj Munk mener underforstået.

Jeg hører *ikke* i disse ord en vestjysk stoisk fatalisme; jeg hører en udviklet kristen proportionssans: Menneskets egen personlige undergang midt i alle de massive rædsler, som mange i vore tider næsten vellystigt truer med.

Her tillader vi os at bygge kir-

ker, dyre, skønne, fine kirker midt i den truende undergang, sulten, forureningen, den giftige luft, de skudklare missiler. Hvordan dog forsvare dette tankeløse tant, dette ubarmhjertige letsind??

Det hører til vor generations grusomme enestående erkendelse, at vi selv, ved egen »dygtighed« kan frembringe klodens undergang, efter hvad det oplyses fra sagkyndigt hold. Det er den bitre sene erkendelse af ikke at kunne administrere vore egne kræfter. I grunden er det konsekvensen af alle vore fremskridt.

Men den dom har Gud Herren selv forud og forlængst fældet over os og vort, også over det, vi kalder det gode og skønne og sande: Syndens sold er død.

Ved enden af selv de ældste menneskers veje står døden og venter. Massernes massive undergang i millionalter er intet mod din og min personlige undergang. Een er mere end mange!

Det er – som allerede antydet, som om nogle i vor tid ligefrem *nyder* at beskrive den truende altomfattende ødelæggelse. Men sådan at cementere sin egen erkendelse fast i ulykkesprofetierne, det er vantroens sprog!

Der er nemlig *nåde* i den dom, at vi skal forgå, så sært det måtte lyde: »alt hvad vi har gjort forbandet, nådefuldt med os forgår«. Var det mon derfor, den vestjyske fisker, Johan, kunne *le*, le lige midt i sin egen truende undergang, le, når han hørte, at himlen og jorden skal forgå, havet, klitterne, stjernerne – og altså Johan selv??? Åh, bagateller, ingenting at gøre noget ud af, det betyder jo ikke videre. Var det ikke troens urimeligt trodsige latter? Jeg ved det ikke. Men det kunne være det. For: »mine ord skal ingenlunde forgå« – det betyder, at hvad jeg – Kristus – har sagt og gjort, det skal bestå, når »alt hvad vi har gjort forbandet, nådefuldt med os forgår«. At forgå med Kristi nådefulde dom betyder, at »vor forløsning stunder til«.

Her i denne dejlige lyse kirke er »troens evige latter« ligesom været ind i næsten alle de gedigne, men forgængelige materialer. Arne L. Hansen har søgt at sige det uudsigelige ind i Per Christiansens fint opbyggede værk. Man kunne måske kalde det »evangeliets evige trods« midt i tidens rædsel og gru, der dagligt kommer og engang definitivt skal komme over jorderig.

I Gammel Testamente spirer denne evangeliske trods. Den står på spring i den mærkelige bog, der er kaldt Prædikerens Bog. Forfatteren gennemskuer skarpt, næsten kynisk alle ting som værende tomhed og forfængelighed. Det er intet nyt under solen; menneskenes

hjerter er altid fyldt af det samme onde; der er dårskab i hjertet livet igennem, og til sidst venter udslettelsen.

Og nu skulle man tro, at konklusionen heraf er tristhed og opgivelse, at lade hænderne synke, lade stå til. Men nej. Midt i al denne usminket rå realisme lyder et glædeligt budskab: »Så spis da dit brød med glæde, drik munter til mode din vin; thi din id har Gud forlængst kendt god«. Her pibler evangeliet frem. Her stunder forløsningen til lige midt i undergangen. Hvad du har gjort forbandet i fortiden, det vil Kristus nådefuldt bære sammen med dig, og din fremtid står også i den Almægtiges hænder, han, hvis almagt består i, at kun han kan få noget godt ud af noget ondt.

I den værste af alle tider, i den bedste af alle verdener rejser vi denne kirke, hvori der lifligt skal leges for Herren. Netop leges. Den vil – i al sin skrøbelighed – være et billede på den Kristus, der kommer, som altid er på vej hen til os. Kirken er totalt unyttig; derfor er den det nyttigste af alt, som netop *legen* er det, sangen, spillet, ordene, der tager hinanden i hænderne og danser og ler. Der leges for lidt i verden, derfor er freden blevet hjemløs, forvrænget til en kamp om magt. Fornægter vi snurretoppen, har en sagt, får vi bomben i stedet. Derfor skal vi tro på den hellige almindelige leg (André Bjerke). Kun den kan genskabe mennesket i Guds billede.

hjerter er altid fyldt af det samme onde; der er dårskab i hjertet livet igennem, og til sidst venter udslettelsen.

Genskabelse, fornyelse – tør vi tage disse høje ord i vor mund midt i ragnarok???

»Mine ord skal bestå, når himmel og jord er gået under«, siger Kristus ... Mon ikke vi alle kender til et bestemt skriftsted, som vi ikke rigtig kan forbinde noget med fra vor egen tilværelse? Vi må lade det blive stående uforstået, måske længe. Sådan har jeg det med et ord fra Andet Korintrebrev, jeg vil slutte med. Det lyder sådan: »Derfor taber vi ikke modet, tværtimod; selvom også vort ydre menneske går til grunde, fornyes dog vort indre menneske dag for dag« (2. Kor. 4,16). Hvad betyder dog det?

Jeg tror, jeg ved det nu. Takket være Becketts absurde drama »Glade Dage«. Winnie (i Bodil Udsens skikkelse) lever på sin sandbunke, hvor hun synker læn-

gere og længere ned i afgrunden. Alt sit jordiske gods har Winnie i en lille gammel taske; al hendes forbindelse med omverdenen er en senil eller imbecil ægtemand. men hun besværges, ja, trodser sin egen elendighed. Hun har det urimelige håb i behold. Ved hjælp heraf bevarer hun sin selvopholdelsesdrift, sin selvrespekt. Hun, der ellers har sit på det våde, som hun selv siger, hun er alligevel på det tørre midt i sin sandbunke. Hun har et legende humør, en gnistrende glæde, et trodsigt mod, selvom hendes verden bogstaveligt går under dag for dag. Derfor har hun – glade dage. Hver dag begynder hun med fadervor, for hendes bøn er på forhånd hørt. Derfor nytter det at bede. Hun tror på opstandelsen og tilgivelsen, det komplet umulige under lige midt i sin undergang.

Gid Mørdrup kirke må danne livvagt om den evangeliske trods på syndernes forladelse og det evige liv.

På tinden og i afgrunden

Ved Ullerød kirkes 80-års dag 26. november 1989

27. søn.e.trin. Tekst: Mattæus ev. 17,1-9

Der er to knudepunkter i Jesu liv, det ene lavt, helt nede i afgrunden – det andet uendelig højt, så det rører himlen. Han er menneskesøn i den allerdybeste elendighed, som noget menneske kan komme ud for. Og Han er gudssønnen i den allerhøjeste salighed og fryd, som vel intet menneskebarn af kød og blod ejer tankekraft eller fantasi til at forestille sig. Begge de to knudepunkter er indeholdt i vor trosbekendelse.

Her i teksten er det det sidste, himmelfryden, der stråler i al sin glans oppe på det høje bjerg. Han har taget et par venner fra det lave med sig op i højheden. I deres reaktion kan vi måske genkende noget af os selv: Vi vil også gerne holde fast i det svimlende lyse øjeblik. Men vi kan ikke, vi kan ikke rumme herlighedens himmelske fylde.

De tre venner kender jo Jesus godt, de befinder sig godt sammen med Ham. Også heroppe falder Hans lys varmende på dem. Nu ser de, at Han er himlen nær. Her – højt hævet over al jordisk elendighed – vil de gerne bygge og bo.

Her er det uendelig godt at være.

Men pludselig bliver det for meget af det gode. For overvældende. Det himmelske lys bliver for stærkt. De falder på deres ansigt, grebet af stor frygt.

Venerne fra det lave, løftet op i højheden, de svinger mellem uendelig fryd og uendelig frygt.

Hvis vi skal prøve at »oversætte« de tre venners reaktionsmåde til vore forhold, kunne man måske sige: Vi har nok alle stunder, hvor toppunktet af lykke er nået (stjernestunder kalder nogle dem). Vi er på et sted, hvor det er godt at være, himlen nær, fjært fra jordens usselhed. Og vi ønsker vel uvilkårligt: Gid dette her må vare! Men det holder ikke. Vi er af jorden og må blive ved jorden. Bagefter når vi efterrationaliserer synes vi nok, at det hele bare var en flygtig drøm, en slags fabel, ikke til at gribe om og holde fast, ikke til at rumme.

K. L. Aastrup har gjort en salme, som holder os denne dobbelthed for øje, svingende mellem tvivl og tro:

Det var kun en drøm, at han tog os til side
og gav os at se

et åsyn som solen og klæder så hvide
som nyfalden sne.
Det er kun en fabel, om vi vil fortælle:
Vi så ham på bjerget i Skaberens vælde.

Ja, var der en herligheds glans, er den svundet
og dagen er grå.
Den Jesus, vi har under skyerne fundet,
hvis ansigt vi så,
er ham, der som udskud blandt mennesker agtes,
er lammet, der stumt føres hen for at slagtes.

Her er vi – nøgternt – sat ned på jorden igen! Her har vi knudepunkterne i Jesu liv, gudssønnen i herlighedsglans – og udskuddet, der døde mellem kriminelle. Denne dobbelthed er det, vi møder i Jesusskikkelsen overalt i Ny Testamente, en gåde, et mysterium, som vi dødelige og begrænsede mennesker ikke kan rumme, men nok alligevel ane. Ane netop gennem de tre venners adfærd på forklarelsens bjerg.

Vi kan sommetider høre medkristne diske op med et fortroligt, næsten intimt og nærgående forhold til Jesus. De taler, som om Han er deres »bonkammerat«. Det er, som om de færdes med Ham som en nær og velkendt ven. Jeg mener, at de derved røber, at de har et overfladisk, letfærdigt forhold til ham, der nærmer sig det blasfemiske. De har allerede slået lejr og blevet bofaste på forklarelsens bjerg. De har ikke hørt det, som Maria Magdalene hørte Ham sige: »Rør mig ikke!« Noli me tangere!

Når Jesus, særligt i Johannes-evangeliets kapitel 16, taler så meget om sit nære forhold til Faderen, så angiver Han derved, at nok kender disciplene Ham, og nok kender vi Ham, *men* »midt iblandt jer« – ja, netop midt iblandt os, »står den, I ikke kender«. Der er noget fremmed og anderledes i Ham, noget gådefuldt, ja, utilnærmeligt. Dette guddommelige vil Han på een og samme tid åbenbare for os, afsløre for os, men også holde os på afstand af. Der er mere i Ham, end mennesker kan rumme. Dette hemmelige, det er Faderen i Ham. Omtrent som ethvert menneske bærer sin fars hemmelige stempel i sig. Derfor siger Han: »Jeg og Faderen, vi er eet«. Gennem Ham kommer vi Gud ganske nær. Men – Gud er, for at være Gud, den fra mennesker absolut forskellige.

Jesu Kristi gåde i menigheden er den, at Gud er os helt fortrolig og ganske fremmed. Som vinden, der blæser, hvorhen den vil: ingen véd, hvorfra den kommer, og

hvor den farer hen. Men vi kender jo vinden!

Denne gåde hos vor Herre Jesus kommer vi nær, når vi fastholder yderpunkterne, knudepunkterne i Hans liv.

Han sagde: »Jeg og Faderen, vi er eet«. Det så Hans tre venner så frygtindgydende på Tabor's høje. Ansigt til ansigt med døden, altså i sit livs andet yderpunkt, råbte Han: »Min Gud, min Gud, hvorfor har du forladt mig?«. Men da var de tre venner over alle bjerge!

Luther påstår, at Kristi herlighed ses klarest på korset. Klarest, fordi den er skjult under det tætteste mørke.

Det, der adskiller kristentro fra al anden religion, det, som er kristentroens hjertepunkt, det, som al fornuft og forstand i verden må kapitulere overfor, det er, at *Gud er i gudsforladtheden*. Gud er i helvede! Og det er Han, for at ingen menneskesjæl på jorden, end ikke den allerelendigste og usle, skal føle sig forladt af Gud.

Han tømte sig for al guddoms-magt og herlighed, al himmelglans, for at gøre sig til eet med den udstødte, den gudsforladte, den tvivlende og fortvivlede. Sådan er Guds herlighed skjult under den dybeste fornedrelse. For at citere mig selv:

Det er din herlighed:
du går i helved ned.
Kan een du nå
af disse små,
til verdens ende vil du gå.

Det må vi minde om, når vi næste søndag går fra Advent og nærmer os julen. Menneskets verden kunne ikke rumme Gud. Han kom til sine egne, og Hans egne tog ikke imod Ham, siges der. Vi fejrer jul i glans og herlighed. Javist. Det er et mysterium, at Gud blev menneske. Men vi havde jo slet ikke plads til Ham, da han endelig ankom. Han fødtes, færdedes og døde *udenfor!*

Den kirke, der ikke er mærket af denne hemmelighed, som forkyn-der Ham som en, man har »krammet på«, som altid er »på lager« og kan falbydes for mennesker – vi kan også sige: den kirke, der ikke er hos dem i samtiden, der føler sig udenfor, de tvivlende og fortvivlede, de uværdige og gudløse, der føler sig som udstødte, den kirke har et overfladisk og uegentligt forhold til den Herre Kristus.

I disse år snakkes der en del om folkekirkens krise. Det lyder, som om den hurtigst mulig må se at komme ud af krisen og blive effektiv og anerkendt og succesrig.

Jamen, kirken er altid i krise. For krise betyder ordret dom og anklage, og dermed anfægtelse. Jesu Kristi kirke er altid under sin Herres dom, netop fordi den vil være triumferende og have vind i sejlene. Jesu Kristi kirke er altid under anklage af dem, der føler sig svigtet og forrådt og udstødt. Jesu Kristi kirke kommer aldrig ud af sin anfægtelse.

Teksten til i dag tager os sammen med Jesus og Hans tre venner

op på forklarelsens bjerg. Vi har hørt om et guddomsglimt af Hans herlighed. Også menneskelivet har sine stjernestunder. Vist så. Men vi véd også, at der kan vi ikke bo og bygge fast.

Vi føres undertiden sammen med Jesus Kristus (og det er just herligheden!) ned i det dybeste mørke, ned i depressionens kælder, ja, ned i krisens helvede, hvor det ikke er til at holde ud at være.

Jeg har hørt en lille fin opbyggelig historie. Den handler om en kone, lad os kalde hende fru Han-

sen. Hun var indlagt på et psykiatrisk hospital. Overlægen gik stuegang og blev brat standset af fru Hansen: »Jeg har det slem, doktor! Jeg er forladt af Gud.« Da var det, at den overlæge fik held eller kraft til at sige det, der skulle siges, det forløsende ord: »Så vidt jeg véd, er der kun een, der har været det. Og det var Han, fordi fru Hansen ikke skal være det«. Det er visselig sandt!

I tråd hermed vil jeg slutte med de to sidste vers af Aastrups Taborssalme:

Den Jesus, der gaves i synderes hænder
og villig sig bød,
ham er det, Guds kirke i verden bekender,
hans pine og død.
Hans dragt må den bære, den rette og ægte,
de klæder, der deltes af bøddelens knægte.

Og dog er han Herren, vor Herre den høje,
der råder for alt.
Hans herligheds stråler har blændet vort øje,
når på os de faldt.
Vor konge og frelser, vor broder du kære,
hos dig er det godt, er det saligt at være.

På et skørt tidspunkt i et mærkeligt land

Højmesse i Helsingør domkirke Sct. Olai 4. marts 1990

1. søndag i fasten Tekst: Lukas ev. 22,24-32

I beat-operæen »Jesus Christ Superstar« siger Judas til Jesus: »Hvorfor valgte du sådan et skørt tidspunkt og sådan et mærkeligt land? Hvis du var kommet i dag, ville du have nået en hel nation. Israel havde ingen masse-kommunikation på den tid, du levede« ...

Det er en vældig ironi, denne her! Jesus af Nazaret havde ingen sans for de midler, der kunne omsætte Hans tanker i slagkraftige ideer, sælge Hans varer, skulle man nok sige, til den store offentlighed. Det er en evangelisk pointe med brod i. Med brod til den danske kirkelighed i dag, hvor kirken er så emsig efter at markedsføre sig selv, gøre sig selv synlig i samfundet, som om evangeliet var en grydeklar ret, vi altid havde på lager ... For at være lidt spydig: Er det ikke det, de såkaldte kristne radioer lever udaf ???

Det er ofte svært at genkende Kristi træk i nutidens kirkelighed!

For Jesus var og er Den store Sædemand, der lader sine sædekorn vælde ud over mennesker. I fuld frihed, til afvisning og modtagelse. Uden at være *resultatsøgende*. Sygdom og sult, sorg og nød, alle livsfjenderne, som vi ikke formår

at binde, dem bandt Han. Han har gjort alle ting vel, lød hans rygte. Ja, de kaldte ham netop »velgører«. Men Han udnyttede aldrig sine velgerninger for at få magt over mennesker, for at binde dem til sig.

Når Han her siger: I har holdt ud med mig i mine fristelser – ja, så lyder det som en gevaldig ironi, en frygtelig modsigelse. For hvor ofte havde disse tungnemme og uforstandige disciple ikke selv været Ham en direkte fristelse: De havde en mikroskopisk lille sans for det, der var Guds og en overvættes sans for det, der var menneskers. Og det véd du og jeg også nok, hvad er: Det er at slippe nemt og billigt om ved det, at betale så få omkostninger som muligt, for at få en ophøjet plads, omgivet af ære og herlighed.

Mon ikke disse disciple – almindelige mennesker som vi – ofte var parat til at stikke af fra Ham. Når de så, hvor elendig Han var til at udnytte situationen, til at fiske i rørte vand. Jævnfør Judas' replik, som jeg begyndte med. Og jævnfør mit »yndlingsskriftsted«, som I må have hørt mange gange: »Jesus unddrog sig, thi der var mange

mennesker på stedet« (Johs. 5,13).

Engang i en modløs stund, hvor de store masser forlod Ham i skuffelse, fordi han ikke ville herske over dem ved at være »den store velgører«, da udbrød Han, vendt mod disciplene: »Men I, vil også I forlade mig?«. Da var det Simon Peter, som jo ellers fik skyld for at være en satanisk frister, da var det, at han svarede: »Herre, hvor skal vi gå hen, du har jo det evige livs ord?« Simon Peter var jo ellers »en tvesindet mand på alle sine veje«. Men de var alligevel ikke stukket af fra Ham, selv om Han bød dem barske, urimelige vilkår, selv om de ikke forstod Ham og syntes, at Han bar sig tåbeligt, letsindigt ad i sit ærinde til mennesker. Han var sandt at sige ikke »resultatsøgende«. Men de *kunne ikke*. Ikke fordi de ikke havde lyst. Men fordi de ikke havde andre steder at gå hen. Der var nok ligeså lidt ære og fortjeneste ved den sag, som der var i tilfældet den fortabte søn; han havde heller ikke andre steder at gå hen.

»I er dem, der har holdt ud med mig i mine fristelser«, lød det i den »gamle« oversættelse. Den nye siger, måske lidt mere nøgternt: »Det er jer, der var blevet hos mig under mine prøvelser« ... Går det an at sige: Jesus selv var ikke stukket af eller havde skudt genvej ??? Stenene var ikke blevet til brød; de kraftige gerninger blev ikke udnyttet til at nå »alverdens riger og deres herlighed«.

De barske, urimelige vilkår i

virkeligheden, ulykke og sygdom, sorg og død, dem kender vi. Vi kender også den indre røst: Gud, du, der kaldes en far, der har omsorg for de mindste små, hvor kan du nænne, at jeg skal have det sådan? Bær mig over afgrunden, så jeg ikke støder min fod mod nogen sten! Den fromme bøn, den inderlige tryglen, »når i den største nød vi stå« – den er (ja, hvem skulle tro det?) at »blive begæret af Satan«. »Se, Satan begærede jer for at sigte jer som hvede«. Og så føjes der til: »Jeg bad for dig, at din tro ikke må glippe«.

Der er mange dumme definitioner på det at være kristen. Måske det dybeste, der kan siges om den sag, ja, det er ikke om vore kirkelige interesser eller vort engagement i den retning, vor måde at tro på og slet ikke vor måde at leve på, for den adskiller sig næppe synderligt fra vore omgivelser, men det dybeste i den sag, det er, at et lille menneske i sit almindelige liv – i fald som i sæde, i sorg som i glæde – i sit livs såkaldte bedste øjeblikke og midt i sine udskjelser, dér ved det menneske sig holdt oppe af Jesu forbøn: Jeg bad for dig, at din tro ikke må glippe, dvs. at tilværelsens onde kræfter, når de klæder sig allersmukkest, allermest humant ud, ikke må sigte dig som hvede, få dig til at falde igennem og forgå i umenneskelighed.

Denne forbøn gælder just os, vi, der ihærdigt bejler til verdens gunst og derfor beskæftiger os in-

tenst med os selv og vore interesser i at gøre os gældende. Det er vistnok Karen Horsens, der har sagt om vor tids kirkelighed, at aldrig har kirken beskæftiget sig så meget med sig selv og så lidt med det egentlige. Vi er i kirken uendeligt bekymret med, om omgivelserne regner med os. Vi vil hellere vise vor styrke over for brødrene, i stedet for at styrke dem.

Peter, der, om nogen, var en direkte fristelse for Jesus, havde alligevel ikke noget andet sted at gå hen. Og det er nok det dybeste ved det at være menighed, at blive holdt oppe af Jesu forbøn. Anderledes kan du og jeg ikke bevares i troen, vi tvesindede folk på alle vore veje ... Hvor tit har vi ikke været på vej ud i en letkøbt forargelse over, at disciplene den sidste aften, de var sammen med Jesus, da Han spiste og drak med dem, gav sig til at skændes om, hvem der var størst ... Men der ved kommer vi helt ud i det vilde i vor selv-overvurdering!

Men tingene hænger sammen, hænger sammen på en mærkelig måde.

Når man oversætter Ny Testamente, så er der noget, der ikke lader sig oversætte, det er klangen i ordene, underfundigheden, spillet i øjnene, ironien eller humoren. Det er noget, man må gætte sig til. Her, i vort tilfælde, er det fristende at gætte sig til ironien i Jesu ord: I skal sidde på troner og dømme Israels tolv stammer. For her ramler Han jo ind i deres ønskedrøm, når

de fabler om egen storhed og styrke, det hinsidige riges glans og herlighed.

Dette her skete den allersidste aften, her, hvor Han havde gjort alle ting vel, alt var fuldbragt. Her vartede Han dem op. Her betjente Han dem. Vaskede endog deres fødder. Her løftede Han de små og ringe, de faldne storheder, op i højheden, satte dem på troner i sit rige. For det højeste i verden, du og jeg kan opnå – og nu vover jeg at tale *kristeligt*, det er at spise og drikke med Ham, der hjerteligt længes efter os. Hvordan det? Jo, for her *opretholdes* vi af Jesu tro på os, vi, der bestandig falder igennem. Her bliver Han ved med at håbe på os, for hvem alt håb lades ude. Her elsker Han de utaknemmelige og onde.

Her genfinder vi os sandest i det, at Han bliver ved med at holde dem fast, der ikke kan holde sig selv oppe.

Og vi kan i det samme åndedrag tage barnedåben med. Her løfter Han alle dem, der intet kan og intet véd, op på den trone, der når lige ind i himlen. Og det gjorde Han netop i en stund, hvor de store ville true de små bort fra Ham.

Jo, de højeste troner i Jesu Kristi rige, det er den nadver og den barnedåb, som er Hans anskuelsesundervisning for os tungnemme og uforstandige. For her dømmes alt det og alle dem, som i denne verden har navn af herskere og velgørere.

Netop i den nat, de forlod Ham (selv om Han havde det evige livs ord), netop i den nat, de forrådte Ham (selv om de havde brystet sig af deres tro), da rakte Han dem brød og vin, da rakte Han dem sig selv – for at dø for dem, der ville redde sig selv.

Så havde de intet andet at leve af og tro på end Jesus Kristus og Ham korsfæstet. Så var ordstriden om, hvem der var størst og bedst, ført til ende. Det var fuldbragt!

Dér må også vi ende.

Jeg véd godt, at vor diskussion i kirken om, hvem der er størst og bedst, løber videre og varieres i tusinde dagsaktuelle temaer.

Men jeg véd også, at den eneste sande *kristelige* omvendelse der gi-

ves, den, der styrker brødrene, den sker, når vi får vor egen storhed og styrke revet i stumper og stykker, så den eneste storhed og styrke bliver det evige livs ord.

Dét kommer også til os på et skørt tidspunkt i et mærkeligt land (som beat-operaen siger det), hvor masse-kommunikationen er så effektiv som aldrig før (hvor ministeren for kirken og kommunikationen forenes i samme person!), men det er og bliver svært for jordens mennesker at *sælge* den tjeneste, hvor den højre hånd er uvidende om, hvad den venstre gør. Denne uvidenhed kommer af kun at vide eet: Jesus Kristus og Ham korsfæstet.

Søndag morgen

Til Hellerup kirke på 80 års dagen den 12. oktober 1980

Mel.: *Bryd frem, mit hjertes trang at lindre*

Når klokken kalder søndag morgen: Som kærnen dør og blir til mange,
»Kom alt er rede, skynd jer, kom!« som druen knuses, blir til vin,
vi gemmer os i hverdagsorgen blev Kristus knust, til døden bange,
for glæden i Guds helligdom. blev Kristus alles, din og min.
Dog klokken bliver ved at kalde, Han vil i os sig lade føde.
til Gud engang blir alt i alle. Han er vort liv, når vi er døde.

Han ta'r mod vore små i dåben.
Her er Guds hus og himlens port.
Hans favn er altid for os åben.
Han støder aldrig nogen bort.
Ved nadverbordet kan vi smage,
at han er med os alle dage.

Hør, klokken bliver ved at bede
hver søndag morgen samme bøn:
»Skynd jer at komme, alt er rede
til glæden med Guds egen søn«.
År ud og år ind vil den kalde,
til Gud engang blir alt i alle.

Pinse

Til Hedegårdskirken ved grundstensnedlæggelsen den 16. juni 1981

Mel.: Du er, opstandne sejers helt

Din almagt gjorde alting vel,
dig kunne intet spærre.

Gud gjorde dig, vi slog ihjel,
til Kristus og til Herre.

Da alt var knust,
Guds åndepust
gav troen magt og mæle
og vandt tre tusind sjæle.

Når troen blir til drøm og digt,
og vi som skalke fægter,
når vi må græde bitterligt,
fordi vi dig fornægter,
da mind os om,
din død og dom
blev Peters liv og helse,
tre tusind sjæles frelse.

Fornægteren, der højlydt svor,
ham gi'r du troens nøgler.
Forfølgeren, der fnøs med mord,
blir en af kirkens søjler.
Du råder bod,
så ond blir god,
forfølgeren blir fører,
tre tusind døve hører.

Udrust en hær med ord og ånd,
der beder, synger, danser
ved kraften fra Guds højre hånd,
i kærlighedens panser,
en pinsehær
med troens sværd,
nys krøbet ud af dåben,
tre tusind under våben.

Vi binder dig en lovsangskrans
med hjerte, mund og hænder,
forklaret i din nådes glans,
der ild i asken tænder.
Nu står vi op
og følger trop
ved Åndens sagte susen,
langt flere end tre tusind.

Grundstenen

Ved grundstensnedlæggelsen, Hedegårdskirken den 16. juni 1981

Den første sten, en lille flis
af Hovedhjørneste­nen,
jeg lægger ned, vor Gud til pris:
om roden synger grenen.
Lad også hver en lille sten
i dette hus få stemme
om dåben, der gør ny og ren
så du hos Gud får hjemme
og spiser ved Hans eget bord,
hvor du så hjertensgerne
er med i Herrens lovsangskor
om kap med sten og stjerne.

Kirkehuset

Til Stavnholtkirkens indvielse 23. august 1981.

Mel.: Op, min sjæl thi sol er oppe

Sønnen fik i templet hjemme,
borte fra sin mor og far.
Vise tav, og sten fik stemme,
gentog undrende hans svar:
»Her skal I mig altid finde.
Templet er min Faders hus.
Hvis jeg ikke var herinde,
var det pindeværk og grus!«

Siden vælted kræmmerstole,
ramt af svøben, som han svang.
Flammer som fra tusind sole
af hans ord i templet sprang:
»I har gjort en røverkule
ud af huset, gjort til bøn.
Gyldenpragt kan ikke skjule
jeres pjalter«, si'r Guds søn.

Se, det store forhæng revned.
Midt på dagen blev det nat.
Sten på sten blev ikke levnet.
Sønnen døde gudsforladt.
Templet, dette tegn betyder
Jesu Kristi døde krop.
Hvad langfredagsnat nedbryder,
bygger påskemorgen op.

Du, som kommer for at møde
Gud i dette hus af sten,
hvad har du, som ikke døde?
Hvad har du, som gør dig ren?
Du har ingen offergave,
ingen due, intet lam.
Under dig er glemte grave.
Hvem kan skjule al din skam?

Al den kirkekunst du bygger,
denne pragt er kun forfald.
Templerne er bare skygger
imod lyset fra en stald.
Koret med det høje alter
er mod krybben pindeværk.
Egen styrke er kun pjalter.
Iført Kristus er du stærk.

Du, som ind i templet træder,
nøgen, ribbet for hvert råd,
hører du, at Kristus græder
som et barn al verdens gråd?
Hører du igennem sorgen
lovsang i det døde rum?
Kristi lovsang påskemorgen,
den skal aldrig blive stum.

Zakæus-salme

Til Kokkedal kirkes indvielse den 17. januar 1982

Mel.: Henrik Fibiger Nørfelt.

Du, som tog ind hos den syndige mand,
ham, som var tolder, foragtet i byen,
tændte hans udslukte glæde i brand,
løfted som lovsang den højt over skyen,
hør os, vi be'r dig, og bo, hvor vi bor,
løft imod himlen vor lovsang fra jord.

Du, som kan vende den knurrende spot:
– »han tager ind hos en usselig synder« –
om til en jubel, så alting blir godt,
du er det håb, hvorpå håbløse nynner.
»Abrahams søn« har du toldereren kaldt,
ham, som er villig at ofre dig alt.

Kristus, du véd, vi er mellem de små,
li'som Zakæus mod højhed vi stræber.
Skør er den gren, hvor til tops vi kan nå.
»Skjul mig« – vi stønner med sitrende læber.
Træet har rede til himmelens fugl.
Hvor kan et menneske finde et skjul?

Ak, desto højere op vi kan nå,
vi desto mere os selv må foragte.
Da gør vi virkeligt store ting små.
Når vi vil herske, kan intet vi magte.
Herre, forbarm dig, vor brøde er stor.
Hvad har vi gjort ved din dejlige jord?

»Hvor er det træ, hvorfra uset jeg scr?«
tænkte Zakæus, som Adam nok gjorde.
Da må du standse, og underet sker,
Skaberen selv ta'r almægtigt til orde:
»Skynd dig, stig ned og bered dig til fest!
Netop i dag bør jeg være din gæst!«

Legende let fik Zakæus den lært,
lektien, hvorover så mange må græde:
Slet ikke kæmpe for det, man har kært,
slippe sit guld i befriende glæde.
Ingen kan vide, hvad han finder på,
han, den usete, som Herren kun så.

Lovsang du høster af knurrende spot,
jublende glæde af skammen og sorgen.
Du si'r et ord, så at alting blir godt
li'som på skabelsens dugfriske morgen.
Rør ved vort hjerte, vor mund og vor hånd
med din almægtige skabende ånd!

Jubilæumssalme

Til Tåstrup Nykirke ved 75-års jubilæet den 12. december 1982.

Mel.: Vaj nu, korsets flag, på voven

Tak, vor Skaber i det høje,
dig, som intet øje så,
tak, du byggede vort øje
med din skabnings billed på.
Tak for kraften i vor krop,
men er den en dag brugt op,
lær os af, hvad ondt vi lider,
tak og tålmod alle tider.

Tak, vor Skaber, i det lave
lysende stod for vort blik
al din skabnings morgengave,
Jesus, und'ret, blandt os gik.
Tak, du i den dybe nat
selv blev ganske gudsforladt,
tak, du bjerged i forliset
røveren til paradiset.

Tak, vor Skaber, at du bygger
huset selv på Ordets grund.
Hvad vi rejser, kaster skygger,
lys af lys er i din mund.
På den allerførste dag
lyste alt dit velbehag.
Tak, fordi du søndag morgen
tænder glæden midt i sorgen.

Tak, vor Skaber, dybt forundret
er vi i vor hjerterod:
Tænk, dit hus trekvart århundred
lysende iblandt os stod.
Døde fik dit ord om håb,
samme ord i barnets dåb,
nadverfest og bryllupsglæde,
altid i dit ord til stede.

Tak, vor Skaber, du fuldfører
værket, som du har begyndt:
Blinde ser, og døve hører,
og din glæde blir forkyndt,
så den fattige blir rig,
spotteren kendt uden svig,
fri og frelst den usle slave,
døde springer op af grave.

Tak, vor Skaber, alle vegne
ånder du som vindens pust.
Alle folk og alle egne
blir af Åndens vejr omsust.
Suk fra hele skabningen,
det, der farer lydløst hen,
hertesuk, som ingen hører,
tak, at det dit hjerte rører.

Tak for jorden, tak for himlen,
sol og måne, blomst og strå.
Lovsang tændt i stjernevrimlen
nynner også jorden på.
Tak, du ene gode Gud,
at du holder verden ud,
os, hvis vanvid aldrig mættes,
tak, o Gud, som aldrig trættes.

Salme i Fasten

Til Lindehøj menighed i Herlev, den 6. februar 1983

Mel.: Herrens røst, som aldrig brister

Du, som mættet tusind munde,
du, der selv er livets brød,
du rev masken af den onde,
da du sulted og led nød.

Andre gav du liv og helse,
gik omkring og gjorde vel,
tænkte ej på egen frelse,
måtte gå til grunde selv.

Magt og mæthed, glans og ære ...
fristelsen har selv du mødt.
Du blev som Guds søn den kære
selv en fattig og forstødt.

Når den søde stemme frister
os med brød og skuespil,
når gudsbarntroen mister,
troen på, at Gud er til,

riv da masken af den onde,
driv ham selv ad helved til.
Ellers går dit barn til grunde
midt i gøgl og mummespil.

Og når vi os selv besmykker,
sminker os i fromt bedrag,
riv al pynt og pral i stykker,
alt maskeret selvbedrag.

Pynte kan vi ej og lappe
gammel klædning med en klud.
Svøb omkring os lysets kappe,
morgengaven til din brud.

Ræk os lysets rene våben,
som afvæbner alt bedrag.
Alt vort værn er som i dåben,
røsten om dit velbehag.

Du rev masken af den onde,
stødte ham i helved ned.
Nøgne går vi selv til grunde.
Klæd os i din kærlighed.

Så alt blir lys og lovsang

Til Sthens kirke ved grundstensnedlæggelsen 27. marts 1983

Mel.: Et trofast hjerte Herre min

Fyld dette lave kirkehus
med kraften fra det høje,
uhørligt, uden sus og brus,
usynligt for hvert øje.
Løft tungsind op af djævlens dynd
og drøb livslede, dødens synd,
så alt blir lys og lovsang.

Og sniger sig ad døren ind
en toldersjæl, tvivlrådig,
som sukker med et ængstet sind:
Gud vær mig synder nådig,
luk op for ham Guds glædes port
og send ham hjem retfærdiggjort,
så alt blir lys og lovsang.

Og den, der véd, hvad han gør godt,
som højt til himlen skryder,
omstyrt hans fine tankeslot,
som ingenting betyder,
så han om en ting bare véd:
korsfæstet Kristus for os led,
så alt blir lys og lovsang.

Ja, fyld os helt med Kristi sind,
som aldrig eftertragted
en himmeltrones høje trin,
men døde dybt foragtet,
så vi, hvad ondt der om os sker,
med Kristi øjne alting ser,
så alt blir lys og lovsang.

Så knæl for alle navnes navn,
uendeligt ophøjet,
som stiller alle dybe savn,
så alle knæ blir bøjet,
så høres mægtigt åndens sus,
så lyser prægtigt Herrens hus,
så alt blir lys og lovsang.

Æselkongen

Til Sthens kirke ved indvielsen advenstssøndag 1983

Mel.: Bendt Gammeltoft-Hansen

Sions datter, se din konge
kommer ridende til dig:
Han, sagtmødigt på et æsel,
baner selv sin egen vej.

Folkemængdens hæse råben
gør han til en lovsang ren:
Hjerter synger Hosanna,
disse kolde hårde sten.

Selv det hidsige »Korsfæst ham«
vender han til tak og lov:
Tusind vræde bøddelhænder
grønnes til en palmeskov.

Vore salmer som en skryden,
falsk og hul som bjældeklang,
tager han ind til sit hjerte,
ren som morgenstjernens sang.

Jordens brød og vin bereder
han til himmelsk gæstebud.
Dåbens lille vand blir kilden
til et evigt liv hos Gud.

Uden stor ståhej og vælde
rider han i hjerte ind.
Og hans æsel, det er ordet,
som får magten i vort sind.

Sions datter, se din konge
rider, som han dengang red:
Stadig bruger han et æsel,
når han skaber menighed.

Pinsesalme til Skoven kirke

Til Skoven kirke ved genindvielsen pinsedag den 11. juni 1984

Mel.: Jørgen Sørensen

Alting synger pinsemorgen.
Solen tumler sig i dans.
Glæden springer ud af sorgen
som en bøg i lysgrøn glans.
Peter, som var mørke kun,
blev til lys og klippegrund.
Jesus i den nat, han døde,
blev alverdens morgenrøde.

Jesus, gennem hjertesukket
baner du for lovsang vej.
Døre, der var låst og lukket,
springer villigt op for dig.
Kirken, som var helt brændt ned,
genopstår i herlighed:
den, der stråler gennem ordet,
døbefonten, nadverbordet.

Når vi bærer vore spæde
for dit åsyn frem til dåb,
vær i livet deres glæde,
vær i døden deres håb.
Når vi knæler om dit bord,
mætter du os med dit ord,
lader os med munden smage,
du er med os alle dage.

Lad dit første ja i dåben
for de unge stå ved magt,
så din dør står altid åben
for de små i dåbens pagt.
Giv hvert brudepar besked
om den sande kærlighed.
Bær du med på hver en bære,
du, som tørrer af hver tåre.

Lad din pinsesol forgyldte
dette rum hver Herrens dag.
Lad et pust fraoven fylde
sangen i vort åndedrag.
Og velsign du, glædens Gud,
den, der her går ind og ud.
Lad os med din egen stemme
høre, vi hos dig har hjemme.

Den lille begyndelse

Til Engholm vandrekirke ved indvielsen den 29. april 1984

Mel.: Jeg ved et evigt himmerig

Et sennepsfrø, i jorden lagt,
det mindste, lagt alene,
blir til et træ med himmelpragt
og fuglesang i grene.

Et ringe hus, en liden tro ...
men vi har ofte mærket,
Gud Herren selv vil blandt os bo
og selv fuldende værket.

Vi tror, at Jesus gør de små,
den mindste dreng og pige,
til arvinger, så de kan nå
til højborgs i hans rige.

Vi tror, at Jesus, livets brød
og vin, undseligt skjuler
sin kærlighed, sit blod og kød,
i dråber og i smuler.

Vi tror, han tager i sin hånd
et lille ord af vore,
så det blir fyldt med hellig ånd
og bærer frugt ad åre.

Vi tror, han ta'r vor salmesang,
som vi armodigt kværner,
ind til sit hjerte, gi'r den klang
af englekor og stjerner.

Hvad herren selv begynder på,
vil vokse til det store.
Og vi begynder i det små,
som selv Gud Herren gjorde.

Livstræet

Til Ullerød kirke på 75-års dagen den 25. november 1984

(Motiv fra Niels Skovgaards altervæg i kirken)

Mel.: Jeg ved et evigt himmerig

Det tørre træ, et kors, slog rod
i jorden og i tiden,
dybt plantet i alt udgydt blod
fra Kain og lige siden.

Det tørre træ, et kors, blev tegn
på al vor gru og plage,
et helved plantet i hver egn
på alle vore dage.

Det tørre træ, et kors slog rod,
hvor intet træ kan bunde
i kærlighed: Gud er så god,
som mennesker er onde.

Det tørre træ, et kors, blev tegn
på kærlighedens grøde.
Nu grønnes frodigt hver en egn,
hvor alting før var øde.

Det visne træ blir livets træ.
En kilde sprang ved roden.
I toppen finder fugle læ,
og hjortekalv ved foden.

Og træet bærer megen frugt.
Med gråd Vor Herre så'de.
Vi høster ikke straf og tugt,
men nåde over nåde.

Og kærlighedens kildevæld
er korsets angst og pine.
Her døber Jesus Kristus selv,
gør vore små til sine.

Vor lovsang er om livets træ
med ly for kirkehuset.
Usynligt her er Ordets dræ,
uhørligt åndesuset.

Da lyset blev til ...

til Brøndby Strand kirke ved indvielsen den 2. december 1984 (Lukas ev. 4,16-30)
Mel.: Himlene, Herre, fortælle din ære

Lyset blev til i det værk, du begyndte.
Fuldbragt blir alt, når du kommer i sky'n.
Kristus, livsalige ord du forkyndte:
Fanger blir frie, og blinde får syn.

Lyset blev til i de dunkleste kroge.
Visnede skrifter i lyset sprang ud.
Undrende spurgte de skriftlærde kloge:
Hvorfra din myndighed? Er den fra Gud?

Lyset blev til på den dag, du besøgte
fædrenes hus på den hjemlige egn.
Ingen i byen var fangne fortrykte.
Alle begærede grådigt et tegn. ~

Lyset blev slukket, og øjnene onde.
Da blev du styrtet i dødsriget ned.
Fanget, fortrykt må du selv gå til grunde,
du, der er kommet med nåde og fred.

Lyset blir til. Se, opstandelsen lyner.
Nådeår fik vi. Gudsordet har lydt.
Mødrenes drømme og fædrenes syner
klares i lyset. Det gamle blir nyt.

Lyset blir til, og vi ser os i spejlet,
ligner de sikre i Nazaret by.
Herre, forbarm dig, forgæves du bejled.
Kristus, forbarm dig, kom til os påny.

Lyset, der sluktes, påny skal det skinne.
Skriften, der døde, til livet opstår.
Fanger får frihed, og syn får de blinde.
Du er den samme idag som igår.

Kan en mor sit barn forglemme ...

Til Mørdrup kirke ved indvielsen den 9. december 1984

Mel.: Tag det sorte kors fra graven

Kan en mor sit barn forglemme,
aldrig glemmer du de små.
Vi hos dig må høre hjemme.
Du gav os dit ord derpå
første gang, da vi blev døbt
og i kærligheden svøbt.
Sidste gang vi smagte ordet
med vor mund ved nadverbordet.

Dine fingre skrev i sandet
synderne fra mange år.
alt hvad vi har gjort forbandet,
nådefuldt med os forgår.
Vore navne derimod
skrev du selv, for du er god,
uudsletteligt i himlen,
klarere end stjernerimlen.

Giv det kirkehus, vi bygger,
genskær af din herlighed.
Lys for os, vi kaster skygger
og er borte, før vi véd.
Dog i evighedens dyb
er det mindste kravl og kryb
set af dig, som fra det høje
våger med et skaberøje.

Du, som bøjede dig i støvet,
skrev, hvad intet øje så,
du, til døden dybt bedrøvet,
gav dig hen for dine små.
Jesus, bøj dig til os ned,
gør os til din menighed.
Løft du med på hjertets tyngde,
så de stumme sten må synge.

Dét er grunden til vor glæde,
denne kirkes dybe grund,
at du altid er til stede,
når vi ta'r dit ord i mund.
Tag vor lovsang i din hånd,
fyld den med din Helligånd.
Herre, løft vort hjertes stemme
op til dig, hvor den har hjemme.

Til Nivå kirke

*Til Nivå kirke på 75-års dagen den 27. oktober 1985
(den aronitiske velsignelse blev af biskop Peder Madsen
brugt som tema ved indvielsen)*

Mel.: Op, al den ting som Gud har gjort

Vort kirkehus det lyser hvidt,
det lyser langt i landet.
O Herre, gør vort hus til dit,
af dine fingre dannet.

Vi bygger kun af sand og grus,
af kalk og kolde stene.
Et stort og evigt faderhus,
det bygger du alene.

Dit ansigt lyste i vor dåb,
i ord og vand forklaret.
Der opstod levende et håb,
til evighed bevaret.

Og når vi smagte brød og vin,
du lod os ihukomme,
at hver af os du kalder din,
selv når vor tid er omme.

Velsignelsen fra dig, vor Gud,
skal fylde os til randen,
når vi går ind, og vi går ud
og deler med hinanden.

Når dine gaver deles om,
så blir der nok til mange,
så fyldes hånden, der er tom,
vor mund blir fuld af sange.

Dit åsyn løfter sig på os,
som solen gør hver morgen,
så optøs al vor tvivl og trods,
så smelter hjertesorgen.

Adventssøndag

Til Hillerød kirke ved indvielsen 29. november 1987

Mel.: Min død er mig til gode

Vi kommer for at høre
et ord af Jesu mund.
Det tændte lys i verden
den første morgenstund.

Det skaber endnu morgen
i mørke tunge sind.
Det lægger tak og lovsang
i mund og hjerte ind.

Vi kommer for at synge
om verdens lys og salt,
den kærlighed, der tåler
og tror og håber alt.

Vi kommer for at bede
for det, som er os kært,
som børn til deres fader,
som Jesus har os lært.

Vi bærer børn til dåben,
den er et helligt sted.
Idag og alle dage
vil Jesus bære med.

Vi kommer. Ordet kalder:
Frygt ikke, du er min.
Til os har Jesus givet
sig selv i brød og vin.

Hvis ikke Herren bygger
et hus af ord og ånd,
forgæves er vor møje
og magtesløs vor hånd.

Så beder vi vor Fader:
gør du vort hus til dit!
Så vi hos dig har hjemme
og kommer trygt og tit.

Hver søndag bliver advent,
for Jesus kommer selv.
Han kommer for at blive,
når dagen går på hæld.

Kirkegården

Til Skovlunde kirkegård ved indvielsen 28. august 1994

Mel.: Jeg ved et evigt himmerig

Vi hegner ind en plet af jord
som vore dødes have.
Velsign den med dit eget ord,
der rækker ned i grave.

Af jord er alle kommet her,
til jord skal alle blive
af jord opstår engang enhver,
du kalder frem til live.

Vi lægger dem i jordens favn
som himlens førstegrøde.
Indskriv i himlen deres navn,
de kære, som er døde.

Alt hvad vi sår vil altid dø,
om lidt er selv vi borte
for døden spirer i hvert frø
i dybet, i det sorte.

I dybet ved din egen Ånd,
hvad der af os skal blive.
En jordklump tog du i din hånd
og vakte den til live.

Væk håbet, når det dør i os,
tænd glæden midt i sorgen,
tænd lys, der byder mørket trods,
vend natten om til morgen.

O Jesus Kristus, lys din fred
på dødens tunge bære,
kom selv og bær på byrden med,
tør af hver bitter tåre.

Drag ud den dødelige brod
af livets dybe gåde.
Så blir opstandelsen vor lod
af nåde over nåde.

Lovsang

Til Helsingør domkirkes drengekor ved 25-års jubilæet i 1977

Mel.: Bo Grønbech

En ny sang vil vi synge
med Herrens egne ord,
som solen uden tyngde
sig løfter over jord.

Som havets brænding bruser
imod et klippeskær,
som kornet sagte suser
i sommer-blæsevej.

Vor lovsang skal forøge
hans pris med mangefold,
den Gud, som vil besøge
sit folk i dødens vold.

Den Herre, som vil lægge
i barnets mund sin sang,
skal også døde vække
til herlighed engang.

Han åbner blindes øjne,
de ser, at han er Gud,
som sletterne vil højne
og jævne bjerge ud.

Med ét de døve mærker
til toner første gang.
De stumme skal som lærker
få munden fuld af sang.

For ordet er det samme
som i den første stund,
dengang det brød i flamme
fra Herrens egen mund.

Den sang skal ingen glemme,
som første gang brød ud,
da skabningen fik stemme
til lovsang for sin Gud.

Når lys og mørke mødes
et sted på Øresund,
skal gamle sange fødes
påny i barnets mund.

Kana-vise

*Til børnegudstjenesten i Sorgenfri kirke 2. søn. e. Hellig Tre Konger 1981
Mel.: Jeg ved en lærkerede*

I Kana var der bryllup,
og der var Jesus gæst.
De fejred' kærligheden.
Det blev en mægtig fest.

De sang og lo og dansed'
og drak en masse vin.
To kyssede hinanden
og svor: »For evigt din«.

Men midt i al den glæde
en stor skandale sker:
De drak al vin i huset.
Nu var der ikke mer.

Nu ville folk jo snakke
og snadre uden stop:
»Ved brylluppet i Kana
slap vinen tidligt op!«

Men Jesu mor hun hvisked:
»Se værtens dybe skam:
O Jesus, skynd dig, hjælp ham.
Det er så synd for ham!«

Hvad Jesus ville gøre,
det vidste han forud.
Han sa': »Min tid og måde
bestemmes helt af Gud.

De seks kar, som kan rumme
syv hundred liter vand,
dem skal I bare fylde
op til den øvre rand.«

De syntes, det var vanvid,
de fatted' ikke spor
af dette store vandbad.
Dog adlød de hans ord.

De tog en slurk af vandet
vel nærmest kun for grin.
Men da de havde smagt det,
så var det ædel vin.

De tabte mund og næse:
»Det er dog ganske vist,
vor vært har her serveret
den gode vin til sidst.«

Den fest, de mente, ville
bli' til det rene vand,
den blev den største glæde,
de vidste knap hvordan.

Guds søn de kaldte Jesus,
Han gjorde vin af vand.
Men andre sagde: »Dranker!
Hans letsind går ej an!«

Imellem spot og lovsang
der færdes han som gæst.
Han har det ord, der skaber
skandale om til fest.

Han har det ord, der skaber
liv i den døde krop.
Hans glæde evigt varer,
når vor er sluppet op.

Klokkevers

Indskrift på Nærum kirkes tre nye klokker, 14. marts 1982

Mel.: Min død er mig til gode

Jeg ringer lys af mørke,
når himlen bliver rød,
som første julemorgen,
da Ordet selv blev kød.

Jeg ringer liv af døde
for både sjæl og krop
som første påskemorgen,
da Ordet selv stod op.

Jeg ringer sang af sorgen.
Det sker, når Ordet vil
som første pinsemorgen,
da menighed blev til.

Ordet

*Til Vangede kirke ved invielse af ny prædikestol 12. september 1982
Mel.: Himlene, Herre, fortælle din ære*

Du, som har skjult dig bag stjernernes vrимlen,
alting blev til, dengang Ordet først lød,
Herre på jorden og Herre i himlen,
dog blev du foster i jomfruens skød.

Ingen kan gribe den almagt, som tænder
stjernerne oppe et sted i det blå.
Sønnen får givet al magten og ender
svag og afmægtig med tornekrans på.

Sønnen står lysende op li'som solen,
han, som vi dræbte, vort kød og vort blod.
Menneskeordet på prædikestolen
opstår med Sønnens lyslevende mod.

Ordet, der lever, skønt skrifterne døde,
baner selv vejen fra hjerte til mund,
så vi kan smage den himmelske føde,
rakt os på jorden som smulerne kun.

Ordet, der rejste en verden af dybet
– dybet lå øde og tomt, uden håb –,
skabte det hele fra stjernen til krybet.
Ordet er livet i børnenes dåb.

Menneskesønnen er med alle dage.
Han bærer med på det åg, der gør træet.
Almagten udfoldes helt i de svage.
Åget blir gavnligt, og byrden blir let.

Du, som forvirrer med mørke og tåge
tanken, som vil dig hovmodigt forstå,
skjult er du altid for vise og kloge,
synlig og klar for afmægtige små.

Du, som har talt hver en stjerne i vrimlen,
baner en vej selv for myren blandt strå,
lovpriset være du, Herre i himlen,
Fader til jordens umyndige små.

Orgel-salme

Til Gladsaxe menighed i anledning af det nye orgel, den 28. oktober 1984

Mel.: Op, min sjæl, thi sol er oppe

Stor musik blir født i rummet,
hver gang menighed blir til.
Orglet, Herrens tjenerinde
jubler: »Ske mig, som du vil«.
Hør, metal og træ får tunge,
så vor lovsang bliver stærk.
Tak for al den kunst og snilde,
lagt i dette orgelværk.

Herre, byg dig selv en trone
af vor lovsang, så den når
til dit øre, til dit hjerte,
så det højt af glæde slår,
så det giver genlyd i os,
i den verden, du har skabt.
Tak, fordi du stadig søger
efter det, som du har tabt.

Jesus, tak for kærligheden,
den, der sætter alt på spil
for den ene, som om denne
ene var i verden til.
Tak, du aldrig os opgiver,
os, som ikke er dig værd,
bliver ved at håbe på os,
bliver ved at ha' os kær.

Dét er grunden til vor glæde,
dybet i dit rene ord,
lad den glæde bygge rede,
så den i vor lovsang bor,
glæden, når din himmel sænkes
over døbefonten ned,
og når vi ved nadverbordet
løftes op i himlens fred.

Da skal al bekymring smuldre
for vor fremtid her og hist.
Da skal andre i os mærke
Jesu sind trods al vor brist.
Da skal tunge hjerter lettes,
løftet af dit velbehag,
spille som et ædelt orgel
synges for dig nat og dag.

Som alternativ til vers 1 kan dette
vers bruges (når der ikke er orgel-
indvielse!):

Stor musik blir født i rummet,
hver gang menighed blir til.
Som den allerførste morgen
sker det kun, fordi Gud vil,
sker, når Helligånden rører
ved vort hjertes dybe grund.
Da skal alt i kirken synges,
selv de stumme sten får mund.

Påskesalme

*Til Hørsholm menighed ved indvielsen af det nye orgel påskedag den 7. april 1985
Mel.: Jørgen Sørensen*

Da solen påskemorgen kom
og kikked ind i graven
da fandt den dødens hule tom,
og fugle sang i haven.
Og siden da
Halleluja,
har solen, strålekranset,
hver påskemorgen danset.

Ja, Kristus stod før solen op,
vor skabnings førstegrøde.
Gud blæste ånde i hans krop,
som nys på korset døde.
Guds søn opstod
i kød og blod,
blev solen, perlen, skatten.
Guds sol sprang frem i natten!

Vi vandrer i den skarpe vind,
vi går med hjertesorgen,
men solen selv gør dansetrin
som første påskemorgen.
Og siden da,
Halleluja,
blev Kristus gennem smerten
Guds sol i hele verden.

Vi vandrer mod den visse død
hver dag et lille stykke.
Den største dog os hånden bød,
det er den lilles lykke.
I barnets dåb
står op vort håb,
så det i os må brænde
hver dag til verdens ende.

Så jubler den forløste jord
med lærker og med viber.
Så bruser menighedens kor
til nye orgelpiber.
Et hjertes trang
får luft i sang.
Selv sorgerne skal synge
sig fri og let af tyngde.

Er øjet blindt og hjertet tungt,
kom, følg med os på vejen,
lad Ordet opstå, klart og ungt,
kald hver af os din egen.
Og langvejsfra,
Halleluja,
kom glæden os i møde,
opstået fra de døde.

Sct. Michaelsvise til Slangerup kirke

Til Slangerup kirke Sct. Michael ved 400-års jubilæet 29. maj 1988

Mel.: Forsamlingsmelodi hos Bielefeldt til:

I lemmer, hvis hoved har himlen i vælde

Sct. Michael, du kæmped med djævle og drager.
fra himlen du styrted al Lucifers slæng.
Bagtaleren selv, der for Gud os anklager,
han var kun for dig den uartige dreng.
Du rensed Guds himmel
for øglernes vrimmel
thi »hvem er som Gud« i det himmelske rige?
Blandt englene findes ej Michaels lige!

Sct. Michael, du fører de himmelske bøger,
et regnskab, der optegner, hvad vi har gjort.
Du hidkalder Kristus som medundersøger,
for Kristus alene er »himmerigs port«.
Når Kristus skal råde,
blir alle ting nåde.
Kun Han vil forsvare selv skurken og skalken!
På sjælens vægt vejer vinen i kalken.

Sct. Michael, dit navn er om kirken et smykke.
I fire århundreder bragte den bud
om Kristus, vor evige ære og lykke.
Som Ham er der ingen, vor eneste Gud.
Han døber med glæde
umyndige spæde,
de hungrige mætter med smuler og dråber,
og vismænd gør han af enfoldige tåber!

Sct. Michael, dit navn er en sang, der betyder,
at ingen i himmel, på jord er som Gud.
Som solen den gyldne hver morgen frembryder,
er sangen i kirken med Kingo brudt ud.
Når groft han har syndet,
dit navn har han nynnet,
hans sang var om Kristus, en Gud uden lige,
som tager en røver med hjem til sit rige.

Sct. Michael, den kamp mellem engle og drager,
den stander endnu, vi må skærpe vor ånd.
Den djævel, vi alle med munden forsager,
han bor i vort hjerte og styrer vor hånd.
Kun Kristus alene
kan gøre os rene.
Med kraft Han som øverste-engel dig kroner,
og Han gav dig magten, der uddrev dæmoner.

Sct. Michael, du engel i plade og panser,
hengiven i Gud og parat til at slås,
du spidder de onde på fældede lanser,
du ser i et lyn alt det lumpne hos os.
Men ak, vi bekender,
at synet os blænder,
vi kan ikke skelne, som Gud det behager,
i verden, hvor engle maskeres som drager.

Sct. Michael, vor lod og vor lykke må falde
i verden, som Kristus alene det vil,
din kirke er stor og har rum til os alle,
så mange som Kristus vil kalde hertil.
Når sorgen os tynger,
en lovsang vi synger
om Ham, som har hvile for trætte og tunge,
et lysende håb for de gamle og unge.

Høstviser for tiden

Til Asminderød menighed ved genåbningen af kirken 11. oktober 1992

(Nutidig fodnote til Grundtvigs: Nu falmer skoven trindt om land)

Mel.: Nu falmer skoven trindt om land

Nu flammer skoven højt i brand
i tusind gyldne farver.
Traktorer brummer trindt om land,
de pløjer og de harver.

Den mindste kerne bærer på
et billed af den største,
som ikke vil, hans mindste små
skal hungre eller tørste.

En mågeflok indt'ar med storm
den sorte mark bag skoven.
De vederkvæger sig med orm
i furen bagved ploven.

Han er vor Skaber og vor Far,
hans skaberværk et hele.
Med alle dem, der intet har,
vil han, at vi skal dele.

Den mark, der bølged nys som guld,
snart brakkes uden nåde,
for lo og lade bugner fuld
af kornet overmåde.

Og når hvert sandkorn siver ud,
vort timeglas udrinder,
det er vor trøst, vi har en Gud,
som den fortabte finder.

Vor nød er ikke hungeren,
det er de fyldte lagre,
så fjerne rigers herremænd
besætter vore agre.

Da høster vi som fugle små
hvad ikke selv vi så'de.
Hvad Jesus selv gik ud at så,
det høster vi af nåde.

Den gode mark skal ligge tom
for tøndemål af traver,
mens Afrika i fattigdom
har børn med svulne maver.

Hans Ånd, som alting ved og kan,
er med os alle dage.
Han er vor vej til livets land,
når vi herfra skal drage.

Det korn, han vokse lod på jord
er det til brug som brænde?
Nej, det er brødet på vort bord,
Guds nåde uden ende.

Gurres himmerig

Til Gurre menighed ved kirkens 75-års jubilæum 13. juni 1993

Mel.: Vidunderligst af alt på jord

Du lyser fra din bakketop
en fred foruden lige.
Du løfter en ugud'lig krop
helt op i Himmerige.

Du løfter op de spæde små
i favnen på Gud Fader.
Fra jord til himmel kan du nå
tværs gennem barrikader.

Du bænker os omkring dit bord
og mætter os med smuler.
På os fornægtere du tror,
din kærlighed os skjuler.

Kong Valdemar ustandselig
lod elskovsduen kurre:
lad Gud beholde Himmerig,
når jeg beholder Gurre.

Man si'r, han træder natlig sti
med jæger-hunde-sjæle.
»Jeg ved et evigt himmerig«
er kirkens mund og mæle.

Nu knejser Gurre Kirke flot
et himmerig heneden.
At være her er evig godt,
for Jesu navn er freden.

Gid Helligåndens blide sus
må kirken her besætte.
Tillykke, kønne kirkehus
og præsten Annemette!

Tillykke, kære menighed
med et trekvart århundred!
Gid Guds velsingelse og fred
må gøre jer forundret!

Kingo-vise

Ved 350-års jubilæet for Thomas Kingo i Slangerup 15. december 1984

Mel: af dr. phil Børge Friis

Solen rinder med Kingo op,
ormesækken på ærens top
svinger sig frelst fra dødens dyb
bort fra al djævlens kravl og kryb.
Vældigt runged basunens stød,
farved Slangerup morgenrød,
hele vort land klædt i stråleskrud,
båret af natmørkets hærskab ud.

Kingo elskede Candida
og Chrysillis fra Norge a',
sangen, musikken og guldets glans,
smagte på alt med forslugen sans,
honningsød, men den smag var led,
idel, idel forfæng'lighed,
længtes med hjertet i brand og glød
efter at trøstes i Abrams skød.

Thomas født udi Slangerup,
fattig li'som Ambrosius Stub,
tænkte at svinge sig med et svup
op til det fedeste salmekup,
meldte sig i monarkens klub.
Bolle Luxdorff i samme trup,
faldt i intrigerne med et skub.
Thomas blev harm over hoffets fup.

Varm lyrik fra en frossen klovn;
kvinden ligner en kakkelovn,
manden skal tøes, det iseskrog,
syngende Kingos p-salmebog.
Nævetud klædt i bispeskrud
vandt på Fyn sig en fager brud;
væverens søn han blev herremand,
han kom i ad'lens lyksalig stand.

Glæde følges med sorrig ad,
skørt er legemets blomsterblad,
kunstigt opblæses al verdens vind,
tusinde øjne dog løber blind.
Kingo fandt i sit hjertes grav
selv et frådende verdenshav.
Enc Guds nåde står klippefast,
Kristus er frelse fra skam og last.

Kingo elsked vort modersmål,
dansk fra isse og ned til sål,
gav os sit mægtige salmekvad,
synger vor sjæl både frisk og glad,
synger os gennem suk og ve
ind til glæden, så vi må le,
synger i os gennem tryk og tvang,
fylder vort mørke med morgensang.

Salmevise

Hans Adolph Brorson til minde 1694 – 20. juni – 1994

Mel.: Den yndigste rose

Blandt blomster i Randerup enge,
blandt præstens balstyrige drenge
var gutten, der sang, mens han gro'de:
Hans Adolph, den dejligste pode.

Hans sang, så hans hjerte fast sprængtes.
Han lovsang og led, og han længtes
mod dagen, da Herren selv kommer,
mod landet, der altid har sommer.

En liden tid varer vor trængsel,
da løftes vor dør af sit hængsel,
en rosensal åbnes i stunden,
den ganske strid nu er forsvunden.

Dog havde han øre og øje
til hjerteligt sig at fornøje
ved Skaberens under heneden,
når Gud gik en tur gennem Eden.

Da liljen til brud bliver smykket,
til himmelsang fuglen henrykket.
Hans Adolph sang lystigt og længe,
mangfoldigt med stjerner på strenge.

Han sang som den kurrende due
med bladet i næbbet til skue.
Han rejste i ørken og øde
et lysegrønt håb op af døde.

Der bo'de en digter i byen:
Ambrosius Stub kom fra Fyen.
Hans kinder var blå hyacinter.
Han frøs i den kjedsomme vinter.

Poeterne mødtes i Ribe,
de stirrede stumt på en vibe,
på nathimlens vårlige vælde,
som ingen på jorden kan tælle.

Hans Adolph gik ud for at finde
bag gærden et forsommers minde.
Små blade i krans på en nælde
kan afvæbne kongernes vælde.

Han elskede blomstrende gloser
som ærenpris, tusindskøn, roser.
Om tidselgemytter han fnyste,
ved helvedes afgrund han gyste.

Forundret, begejstret og svimmel,
henrykt til den syvende himmel,
men aldrig hovmodig i mødet,
en rosentorn stak ham i kødet.

Bisp Hersleb han håned ham gru'ligt
som emne til biskop udu'ligt.
Men Brorson han kvidred uku'ligt:
»Vor klippe vi slippe umu'ligt«.

Hans lyre blev stemt af hans smerter,
med varme til bundfrosne hjerter.
En stumhed går gennem hans tale
om rosen, der vokser i dale.

Guds menighed fik sig en sanger,
Guds rige en sjælenes fanger.
Tak, Herre, for Randerup-røsten,
for glæden og trodsen og trøsten.

Hvad skal vi med en præst?

Ordinationstale i Helsingør domkirke 21. februar 1982 og 14. december 1984

»Dog glæd jer ikke over, at ånderne er jer lydige; men glæd jer over, at jeres navne er indskrevet i himlene.«
(Luk. 10,20)

Det er et af de mange ord af Herrens mund, som sætter disciplene på plads, da de er kommet på afveje.

Jesus havde sendt dem ud i sit ærinde. For første gang på egen hånd. Og de kom succesberuste tilbage. »Også ånderne er os lydige«. De kunne m.a.o. tæmme alle de onde genstridige kræfter, mestre den helt umulige situation. Ikke underligt, at de var lidt stolte, måske endda kæphøje.

Jesus deler til at begynde med deres glæde over, at noget lykkes, som det skal. Men han følger et afgørende notabene til: Det er ikke den egentlige glæde, at I fylder jeres rolle med succes, så alle situationer er under kontrol. Men den egentlige glæde er, at I selv har en plads hos Gud, som intet i verden kan tage fra jer. Der er ingen onde magter, hverken i himlen eller på jorden, der kan viske jeres navne, indskrevet hos Gud, ud. End ikke om alting mislykkes for jer i den rolle, I har fået tildelt.

Præsterolle, det ord bruges meget nu om stunder. Egentlig bry-

der jeg mig ikke om ordet og føler trang til at sætte et spørgsmålstegn ved anvendelsen.

Præsten spiller naturligvis en rolle som embedsmand i visse situationer. Replikkerne, ritualerne bliver lagt ham i munden forud. Hans optræden og opgaver er fastlagt på forhånd. I tre bliver sendt ud, ikke i eget, men i en andens ærinde. Sendt ud for at betjene og tjene andre. I bliver ikke alene klædt på i kirkeligt kostume, men i videre forstand klædes I på af det ord, I står med.

Her er det netop ordet »præsterolle« klinger forkert. Skuespillere har vel alle den ambition i sig, at de gerne vil spille en hovedrolle, blive applauderet. Deri ligner de os alle, også Jesu disciple. Mon ikke godt vi kan fornemme, at det vil gå skævt, hvis præsten spiller *hovedrollen* i gudstjenesten, selvom han har de fleste replikker??? Gudstjenestens egentlige glæde er ikke et præsteligt glansnummer.

Ordet »præsterolle« er også et dumt ord af en anden grund. Når skuespilleren hænger kostumet på plads og træder ud af sin rolle, så bliver han vel sig selv igen, uden maske. Så hører han op med at spille komedie, *hvis* han altså kan ...!

Nuvel, alle spiller vi en rolle i hinandens tilværelse. Men så at sige i alle andre erhverv eller opgaver kan man skelne mellem det at spille en rolle, d.v.s. være i arbejde, og så det at være sig selv og være fri. Man skelner mellem at være i tjeneste og ikke være det. Bl.a. derfor er jeg meget lidt glad ved at dele præstetjenesten op i kvoter og sige herfra og dertil. Nuvel, »præster er også mennesker« med brug for fritid og familie. Og så alligevel!

Jeg vil vove en sætning, der lyder provokerende. Den lyder: Præsten spiller ingen rolle i det moderne samfund!

Det hænger bl.a. sammen med, at alle de roller, som kirken før var sat til at spille, er frataget den: som underviser, læge, socialarbejder, kulturformidler og hvad ved jeg. Alle disse opgaver er lagt over i andres hænder. Til hvad nytte er en præst så? Kan han ikke mageligt undværes, så det moderne samfundsmaskineri fungerer videre uden ham, uden at der bliver lagt mærke til, at han ikke er der?

Jo, det kan meget vel være. Og det synes mange er synd og skam. Så er det, at præster giver sig til at spille en rolle! I det politiske og sociale. I det kulturelle og underholdende. Fordi alle disse roller går ud på at bevise, at præstens rolle er samfundsrelevant, som det vist hedder. Så vil præsten dermed demonstrere, at der sandelig er brug for hende og ham. I en fremmed rolle, vel at mærke. Men præsten

skal ikke fylde en rolle ud, der beviser, at ånderne er ham lydige.

Hvad skal han da? *Han skal sige det ord, der ellers ikke bliver sagt.* Som der ikke er andre end ham til at sige. Ordet om et menneskes evige værdi i Guds øjne, selvom det menneske måske ikke spiller nogen videre rolle ude i vor verden, hvor vi alle kappes om hovedrollen.

Mon ikke alle kender fristelsen til at krybe i ly bag sin nytteværdi, sin professionalisme. Her kan rollen muligvis yde en vis beskyttelse. Den mulighed har en præst i grunden ikke. Ser man lidt bort fra ceremonierne og administrationen, så kan præsten egentlig ikke optræde som ekspert. Han er højst *uprofessionel*. For han er aldrig mellemmand mellem Vorherre og den enkelte. Han sidder aldrig på bevingelsen!

Men han er den, der skal sige det ord, der ellers ikke ville blive sagt, nemlig når de onde ånder *ikke* er os lydige, når hele tilværelsen bliver dæmonisk, når sygdom og død, ondskab og ulykke vælter sig ind over os, så vi intet kan beherske og intet begribe. Når alle glæder er visnet, skal han tale om *glæden*, det ord, der selv har klædt ham på som præst allerede i barneåben. Glæd jer over, at jeres navne er indskrevet i himlene!

Ikke i de bøger, mennesker skriver sammen. Ikke i den blå bog. Ikke i kirkebogen, hvor man jo i gamle dage skelnede mellem »ægte« og »uægte«. Ikke i person-

registret. For i alle disse bøger kan vore navne slettes ud. Men glæder jer over, at jeres navne, ikke til sidst, men fra først af, er indskrevet uudsletteligt i Jesu Kristi bog. »Det navn blir aldrig slettet ud, vi fik hos dig i dåben«.

En præsts »profession« er at være medmenneske, som altid har tid til andre, både når det er belejligt og ikke-belejligt. Han er ikke en tjener, der kan sige: »Det er ikke mit bord«.

Det vil bestemt ikke sige, at han altid har det forløsende ord, det ord, der lyser op og renses ud, så de onde ånder bliver lydige, men at han dog er til rådighed. Om ikke med andet så med den fælles vildrede og vånede, der er fjernt fra al gudelig eller kirkelig professionalisme.

Forfængeligheden lurer i alle erhverv, også i præstens. Det er så pinesvært at skelne mellem stolthed og forfængelighed. Men en præst må nok undertiden få sin personlige forfængelighed, sit glinsende rolle-kostume, revet i stumper og stykker, lære en bi-rolle, at stå bi i det stille og det små for at kunne dú til sit job, for at kunne bruges af ham, der fører pennen i himlene, skjult for alle nyfigne blikke.

Har jeg talt for centydigt om det sjælesørgerisk-medmenneskelige i præstetjenesten, så vil jeg da til slut pege på, at der går en lige linje fra den synlige officielle tjeneste til den forborgne, den at dele sin hunger eller sine smuler med dem

i det skjulte, der ikke har noget at leve af. Der eksisterer en løngang mellem prædikestolen og lønkammeret. Spiller vi kun en rolle det ene sted, skal det nok vise sig, at vi ikke har en rolle at skjule os i på det andet sted.

Jeg skal ikke her flot kritisere den organiserede eller systematiserede »medmenneskelighed«, jeg mener socialapparatet i vort moderne samfund. Men jeg er i grunden glad for, at præsten som sådan ikke har oplysningspligt ifølge bistandsloven. Vor bistand er ikke ifølge bistandsloven. Men vi skal stå til rådighed ganske uorganiseret og umiddelbart, efter den nådegave Gud dertil giver os. Vor bistand skulle derved ikke blive formynderisk bedrevidende. Præsten skal heller ikke spille nogen rolle her!

Det er fastelavn i dag. »Maske« på latin hedder »persona«, hvilket ordret betyder »det, som lyder igennem«, d.v.s. det, der taler ud gennem en. Det skal jeg ikke spinde en lang ende over. Blot ønske for jer tre, at det, der taler ud gennem jer, og det, der handler ud gennem jer, at det må sprænge masken, rollen, kostumet (trangen til at bevise jeres værdi og nytte ved at de onde ånder er jer lydige). Og det eneste, der kan det, det er Guds ægte dyrebare ord, ordet om den egentlige glæde, at I er Gud Faders egne små. Og som sådan sammen på vejen med alle andre i dette frydefulde og vanskelige liv.

Ordinationssalme

Med et særligt sideblik til kvinder!

Mel.: Du er, opstandne sejers-helt

Om jøde, græker, træl og fri,
om det er mand og kvinde,
hvert skel, som blir til tyranni,
vil Herren overvinde.

Når Herren vil,
blir præster til.

Vi kan mod brodden stampe.
Omsonst er vore kampe.

De første, påskesolen så,
var kvinderne ved graven.
En engel bød dem straks at gå
med Ordet, morgengaven
til Herrens brud.
Så gik de ud
til bange mænd bag døre,
som Ordet fik at høre.

Opstandne Herre, du gik med,
for du er selve grunden.
Den første tid, det første sted
sang ord i kvindemunden.
Når mandekløgt
med flid og frygt
fik kvinden til at tie,
så sang hun højt, Marie!

Så længe frø i jordens favn
blir store træ'r med grene,
Guds lovsang har et pigenavn:
Maria Magdalene!

I hver en egn
med klare tegn
stadfæstede du Ordet
ved fonten og ved bordet.

Vi kommer med en lidentro,
som knap er til at øjne:
Mon dog Guds lille frø kan gro
blandt fabler og blandt løgne?
Guds lille frø
i jord må dø,
før træet når til himlen
med ly for fuglevrimlen.

Vi ihukommer pigemod,
som kærligheden øved
mod Gud, ikklædt vort kød og blod,
til døden dybt bedrøvet;
Hun krukken brød,
og salven flød,
som når vi brødet bryder,
og vin i bæg'ret flyder.

En hedningkvindes hede bøn
blev mødt af mandig kulde,
men sejred hos Guds egen søn,
det skete, som det skulle:
En hedninghund
i samme stund,
på stedet overfuset,
blev barn af faderhuset.

Guds Ånd, som alle dybder véd
med Faderen og Sønnen,
du valgte ud i kærlighed
en kvindelil ved brønden.
Trods skam og hor
Guds eget ord
blev sol i kvinderøsten,
og marken hvid til høsten.

Ja, dine vidner, gode Gud,
har du almægtigt kåret.
De bar dit ord i verden ud,
det ord har selv dem båret.
Vor tvivl til trods
du tror på os.
Du har os troskab svoret.
Nu ta'r vi dig på ordet.

På nippet til selv at blive forkastet

Tale ved provstekreering under landemodegudstjenesten i Helsingør domkirke
1. oktober 1988

Det ord, som jeg på jeres indsættelsesdag særligt vil lægge jer på sinde, det findes i en lille bisætning, der slutter kapitel 9 i Første Korinterbrev: *»for at ikke jeg, der har prædikeret for andre, selv skal bliver forkastet«*.

Det er vigtigt i dag at fastholde, at der ikke foretages en ny indvielse. Forkynder-embedet i alle fatter er stadig for jer det altafgørende, og dertil er I forlængst indviet.

Siden Augustins dage har det været god latin i kirken at skelne mellem en gudsstat og en verdslig stat, et såkaldt åndeligt og verdsligt regimente. Sandt er det, at i kirken er der et stykke verdslighed, som bl.a. provsten skal tage vare på: I skal som provster – hedder det – påse, at gældende bestemmelser overholdes, ja, at kirken midler og ejendomme ikke forringes! Det har tilsyneladende intet med evangeliet at gøre; her gælder det modsat: Du har fået det for intet, du skal give det videre på samme måde!

Provsterne skal påse, at de regler og forordninger, de bestemmelser og love, som bureaukrater og jurister pålægger os – jeg havde nær sagt: de byrder, som for syn-

dens skyld er os pålagt, at disse ordninger i rimeligt omfang overholdes. Altså I er sat til at vogte på, at sløseri og efterladenhed, sjukskeri og vilkårlighed ikke tager overhånd.

»Ordnung muss sein«, siger tysken. Det er næppe tilfældigt, at det er tysken, der har sagt det. (Martin A. Hansen kunne få en hel del både åndrigt og sandt ud af forskellen på de tysk-romerske retsbegreber og de nordiske – men lad det ligge). Helge Rode siger det egentlig så godt og klart: »Danskens lov i strid og fred være ret og billighed, som kong Volmer ville«, og det rimer så herligt på: »gladest ved det milde«.

Jeg har jo den skødesynd at kettere med mine kætterier. Jeg tror egentlig ikke på den skarpe skelnen mellem det verdslige og det åndelige regimente. Af den enkle grund, at livet, dette brogede, uoverskuelige, uregerligt sprælske liv kommer *for* loven. Loven er et skelet, et skema, og kan udarte til en spændetrøje. Livet er langt større, rigere, nuanceret og langt voldsommere end loven. Loven kan i sin værste skikkelse blive til pernittengryneri, petitesser, små trangbrystede men-

neskers grusomme leg med de byggeklodser, der hedder paragraffer og regler.

Der må være orden, javist. Men ikke for ordenens skyld, men livets. Når vi skal administrere de forordninger, som vore jurister formulerer (vi tør tro, fordi livet kræver det!), så må sådan noget som lemfældighed, langmodighed, skønsomhed og hensynsfuldhed komme med ind i sagerne – ellers havner vi nok i en ugudelig og umenneskelig hovmestereren med hinanden.

Jeg mener ikke, at det er en utidlig sammenblanding, når jeg siger til jer fem medarbejdere som provster, at også som administratorer er jeres duelighed fra Gud: I er ikke bogstavens tjenere alene, men også Åndens, thi bogstaven slår ihjel, men Ånden levendegør. Det må være rigtigt at fastslå, at I er stadig præster, også når I fungerer som provster. Derfor tog jeg mit udgangspunkt i den lille bisætning »For at ikke jeg, der har prædikeret for andre, selv skal blive forkastet«.

For at kunne prædike for andre, også for at kunne udøve myndighed som administratorer, må vi vide, at vi selv – i lys af Herrens lov – selv er på nippet til at blive forkastet.

Hvert eneste ord, talt med myndighed, for at kalde andre til orden, skal være vejet på den fine guldvægt, at ordet, I taler, myndigheden, I udøver, den gælder hos jeg selv, så I aldrig ophører jer

selv over jeres næste »i tale og færd og al vandel«, ophører ved at trykke jeres næste ned i afgrunden! Tænk venligst på det, når I holder et stykke af næstens liv og lykke mellem jeres hænder, når I træffer afgørelser med loven i hånd, afgørelser, hvor næstens ære står på spil, så bed de ord, som Århusbispens Peder Hygom, bad i sin salme: »Vis mig fordærvsens afgrund i mig«. Peder Hygom synger senere i samme salme:

»Lad mig i bogstavens væsen ej blive, som kun gør udvortes ærbar og fin. Ånden lad loven i hjertet indskrive, så jeg i sandhed må kalde mig din.«
(Salmebogen, nr.419)

Jo vist skal I sørge for, at de love og bestemmelser, de regler og forordninger, der også i kirken pålægges os, for at der må være orden og anstændighed, rimelighed og ret i kirken, at de overholdes. Men vi må alle huske, at i vor kirke skal evangeliets egen milde og frie Ånd bo og bygge i det gæstekammer, som vi af jordisk materiale tømmer sammen. Gør ikke Gud for lille, så Han ligner de lov- og magtmennesker, der kun kan trives, når de ophører sig selv ved at træde andre ned i skidtet.

Det er både sært og vanskeligt, synes jeg, at skulle holde tale for provster. Men I skal vide, at jeg har fuld tiltro til, at I alle fem kan klare det, I skal – ellers ville jeg jo heller ikke have været med til at udvælge jer.

Provstestillingen er så vigtig i vor folkekirke, fordi den er placeret midtvejs i systemet. Jeg håber til Gud, at jeg ikke skal skuffe jer, men få nåde til at hjælpe jer med at bære jert ansvar.

Hele min tale her kunne måske

rummes i udtrykket fra ordinationsritualet: *tugte med al sagtmodighed*. Sagtmodighed uden tugt er blødsødenhed. Tugt uden sagtmodighed er tyranni: For at ikke jeg, der har prædikeret for andre, selv skal bliver forkastet.

Den provinsialistiske kirke

Tale ved indsættelse af provst Chr. P. Jensen i Fredensborg provsti.
Bistrup kirke 11. november 1990

»Når eet lem lider, lider alle lemmerne med. Når eet lem bliver hædret, glæder alle lemmerne sig med. Og I er nu Kristi legeme, og hver for sig Hans lemmer« (1. Kor. 12, 26 og 27).

De ord er det stærkeste billede på fællesskab, jeg kender! Nå, ja, det skulle da lige være billedet om vintræet og grenene, der er ligeså stærkt.

Den kristne kirke har fra sin førtste begyndelse været »*provinsialistisk*«. Jo mindre fællesskabet er, des ægttere – og desto mere krævende og givende. Den globale kirke, hele det økumeniske spektrum, er for mig at se noget svævende diffust. Den danske folkekirke er straks noget mindre diffust. Det lille sogn på landet, der ved alle så nogenlunde, hvem hinanden er. Sådant var det ialtfald i min barndom. Der kunne man endnu have ondt af hinanden og, hvad jo nok kunne knibe, glæde sig med hinanden, når det gik ens næste godt. Vist så, det snævre fællesskab har sin store pris. Men allerstærkest er det fællesskab, som Kristus skaber med den enkelte i dåben og i nadveren.

Den 6. oktober blev du, Christian, på landemodet kreeret som

provst i Helsingør stift i fællesskab med de øvrige 11 provster i stiftet. Idag bliver du ikke re-kreeret. Du kan jo rekreere dig på Bermuda, om du har lyst og råd! Men du bliver idag indsat som provst i Fredensborg provsti i din egen sognekirke, blandt de provstiuvalgsmedlemmer, menighedsrådsmedlemmer, præster og kirkefunktionærer, som i den kommende tid skal have med dig at gøre. Det er mennesker, der i forvejen kender dig helt godt. Og nogle af dem – gætter jeg på – vil have ondt af dig, når det går dig ilde. Og alle er vi samlet for at glæde os sammen med dig over den mere eller mindre fortjente hæder, der er overgået dig ved at blive udnævnt til provst.

Se, kirke er og bliver noget besynderligt noget. Nogle har jo lavet en højstemt teologi på, at Vorherre Kristus har, som det udtrykkes, indstiftet sin kirke på jorden. På det punkt er jeg kætter. Skulle Vorherre virkelig have etableret kirken i dens nutidige skikkelse, så må denne kirke idag udgøre Hans allerværste, ja, Hans evigtvarende pine.

Nej, det er mere kompliceret end som så. Kirkesystemet, som

vi kender det, er noget, som vi tømmer sammen af højst jordisk materiale. Kirken, den er det revnede og uanselige lerkar, der, når Herren det vil, møjsommeligt prøver at rumme evangeliets dyrebare skat. Kirken kan aldrig i sin skikkelse på jorden blive lig med Guds rige. Dette rige tømmes kun af skaberhånd og ikke af vore dirrende besudlede hænder. Vi har skatten i lerkar, for at al vor duelighed skal være fra Gud. Med andre ord: Det sande kristne fællesskab, det er ikke noget, vi har valgt selv i kraft af interesser og sympatier, men det udspringer af Kristi fællesskab med os, i Hans interesse for os, Hans sympati og medliden i hver enkelts skæbne, i det, at Han har hele sit håb i sådan nogle håbløse skabninger som os.

Der tales i disse år vidt og bredt om det manglende fællesskab i et sogn, at vi ikke har noget at være fælles om. Kort: der mangler sognebevidsthed! Det er, fordi man hele tiden taler om interesse-fællesskabet, hvor man vælger at omgås dem, man har sympati for, og dem, man har interesser fælles med. Men sognefællesskabet udspringer, kristelig talt, alene af det sted, hvor Kristus gør fælles sag med os: I dåben og nadveren. Derfor er kirken i sin substans provincialistisk, bundet til det sted, det sogn, den kirke, hvor vi fejrer fællesskabets fest, gudstjenesten.

Derfor giver det god mening, at du, Chr. P. Jensen, indsættes som provst på dette sted, blandt de

mennesker, som du skal være fælles med om *lerkarret*, og lerkarret, det er også den møjsommelige administration, du skal forstå i Fredensborg provsti.

Kristi fællesskab, hvoraf også din duelighed som præst og provst udspringer, dette fællesskab skal du ikke selv etablere, det er givet på forhånd, givet og skabt på tværs af de interesser og sympatier, der måtte eksistere på stedet. Du vælger ikke selv de mennesker ud, du synes, du kan være provst for.

Jo større og viderværdigere systemet er, des mere udflydende og intetsigende.

Det kan godt være, at vi synes, at vi er dårlige til at komme hinanden ved eller nær, selv i et sogn eller provsti, men her er vi altid på det stærkeste udfordret direkte af Vorherre Kristus selv til at lide med hinanden, når et af lemmerne har det ondt, og til at glæde os med hinanden, når det går nogen godt. Det gælder i høj grad provsten på stedet, både når han forkynder, og når han administrerer.

Der var en, der engang sagde, at vore gamle »uforgængelige« landsbykirker ligger iblandt os, som om Vorherre selv har bygget dem fra begyndelsen. En anden sagde: Der står ikke i bibelen, at Vorherre selv har fastsat sognegrænserne, men det må bestemt være en forglemmelse!

Provsten har en *central* placering i stiftet, vist så. Du skal – Herren hjælpe dig – være »min forlængede

arm«! Men den lokale placering, som vi markerer festligt idag, er den vigtigste. Du skal kunne nåes af alle armene i dit provsti, for at blive i billedet.

Der udkom for nogle år siden en pjece, som forfatteren kaldte »Kaldet af Gud ELLER mennesker«. Dette fremhævede »eller« er for mig at se et falskt alternativ, så sandt som Gud blev menneske og vil, at Hans kirke på jorden skal være netop menneskelig, et lerkar, revnet måske, men simpelt og dermed såre menneskeligt. Mennesker har kaldt på dig til denne stilling. Menneskene, det er ministeren og mig, og vi er jo også mennesker so zu sagen!

Men det går ikke, det går slet ikke, hvis ikke Gud Herren selv kalder på dig, kalder dig til sit fællesskab, hvor det gælder at lide og glædes sammen med de mennesker, du er sat sammen med.

Du går ind i en tradition, ind i

rækken af provster på dette sted; den sidste var også en Jensen med fornavnet Tage. Om ham er sagt, at han var en rimelig og anstændig embedsudøver, ikke til at løbe om hjørner med, redelig til fingerspidserne. Tilsat en sund portion menneskelighed og sjællandsk humor.

Det er en god arv at tage op. Du har allerede sandet, at provstiet er afleveret i mønstergyldig orden i dine hænder.

Midt i alt dette menneskelige, administrationen, lerkarret, det foreløbige og jordiske, vil vi bede til, at Vorherre Kristus kalder på dig, hjælper dig til at holde ploven lige i furen (det synger vi om om lidt), når vanskelige afgørelser skal træffes, og når glædelige begivenheder skal fejres.

Her er stedet, hvor jeg bør læse den kongelige udnævnelse op – den fik vi jo ikke hørt oppe i domkirken.

Salme ved provste-indsættelse

Ved indsættelse af provst Per Jensen i Gladsaxe-Herlev provsti.

Mørkehøj kirke 4. februar 1990

Mel.: Oluf Ring: Gud ske tak for dag, der går

Herre, tak for dagens dont,
her bruger du en synder.
Tak, du i en døbefont
ta'r mod en nybegynder.

Tak for hvad du har begyndt,
det vil du selv fuldføre.
Lad mig uden pral og pynt
i tro min gerning gøre.

Tjene er at varte op,
at pløje, så og plante,
slide på en syndig krop,
der skrøbelig kan skranke.

Frelst er den, som du har kær,
hvem undergangen truer,
den, som ikke er dig værd,
ja, den der ikke duer.

Ind i et vidunderland,
forjættet af din nåde,
skabt af tro, der vil og kan,
jeg ser som i en gåde.

Tak for troens sennepsfrø,
kun småt i verdens øjne,
spirer gennem det at dø,
trods al logikkens løgne.

Tak, en spiredygtig tro
igennem dagens møje
kan frimodigt, frodigt gro,
nå stjernen i det høje.

Hvad synger vi om?

Festtalen ved DKUs årsfest 1984, gengivet efter båndoptagelse

Sådan hedder emnet for foredraget. Det har det nu ikke altid heddet. Foredrag skifter både titel og indhold undervejs somme tider – bliver til. Oprindeligt hed det noget meget sært, som folk studsede over og standsede ved; det hed nemlig »lovsangens udfordring« eller »udfordring til lovsang«. Folk undredes svarligen over, at jeg stillede det forfærdelig slidte modeord udfordring, som man hører i tide og utide, sammen med det ældgamle poetiske ord lovsang. Jeg skal prøve at sige, hvorfor jeg gjorde det. Der ligger nemlig noget meget bevidst bag ved det, selv om De måske knap tror det.

Hvad er en udfordring egentlig? Ja, oprindeligt er der vel tale om to personer, som er kommet alvorligt uoverens, endegyldigt, blevet hinandens uforsonlige fjender. Så kommer udfordringen – på kårde eller på pistol – hvor man sætter sit eneste arme liv ind i en duel – sådan noget kan man læse om hos Karen Blixen. Nu er den slags dueller jo desværre og for længst forbudt; for man tænker sig sådan nogen som Elsebeth Kock Petersen og Ole Bertelsen fægte på livet løs,

uden at vi andre skulle blandes i en strid, som i grunden ikke kom os så meget ved, fordi den gjaldt de to's måde at tackle sagen på. Og det er da rigtig nok, at den havde konsekvenser, som angår os alle. Men det at vi andre var med, det forplumrede, og det forvirrede, og det *forsinkede*.

Udfordring – så nedslidt ordet end er, så ligger der jo i selve begrebet, at man sætter sig selv ind. Der er en farlig og spændende risiko ved udfordring, for det kan jo ende med nederlag og død, lige så godt som det kan ende med sejr og liv. På den moderne måde sætter man egentlig også sig selv ind som indsats, når man møder en udfordring, for man giver lidt mere, end man har i sig selv næsten. Man ved ikke rigtig forud, hvordan det vil gå, om man vil gå ned med sagen – med æren og stoltheden i behold, for man har som sagt sat sig selv ind, eller om man vil nå igennem til et godt resultat – en sejr, for man er blevet ægget til at opbyde alt, hvad man har i sig, og lidt til. Det kan man godt gå hen og blive bedre af – frodigere, større – end man trivielt mente, at man selv var, når man møder en

udfordring med åbent visir; så får man måske frugtbargjort nogle ressourcer, som slumrede. Og disse ressourcer kan gøre dagene bedre, fordi man gør arbejdet bedre derved. Så meget hører jeg i begrebet udfordring. Det kommer altså udefra – tilfældigt måske – fra omgivelserne, som noget, der kalder og ægger og vækker noget i én, som hidtil har været i søvn.

Men kan der i grunden ligge en udfordring til at synge i noget, der sker omkring en? Ja, sandelig kan der så! Nogle af os halvgamle kan da huske det, blandt andet alt det sære og slemme, der hændte, da tyskerne var her i landet. Da, kan vi huske, var der noget, der hed al-sang. Det har de yngre grint meget af, at tyskerne blev jo ikke jaget ud af landet, fordi en gruppe danske mennesker stillede sig op i et hjørne og gav sig til at synge fædrelandssange. Og det gjorde de jo heller ikke. Men det var nu alligevel udfordring, vi mødte dér, trykket og tvangen, nedværdigelsen. Dengang det at være dansk var truet på liv og død, og folket var ved at gå under, da opdagede man næsten pludseligt overvældende, at man havde noget at være virkelig fælles om, noget, som bandt de forskellige befolkningslag sammen til en slags enhed – én front mod de fremmede. Og gad vide, om ikke det er noget af det samme – under fredeligere former – mange danske, der bosætter sig ude omkring i den store verden, møder. En udfordring, der indi-

rekte kommer fra omgivelserne. Man opdagede dengang herhjemme, at der var noget overordnet, noget, der bandt, noget, som man egentlig ikke selv havde skabt, noget, som man havde arvet fra fædrene, og det fyldte én med ægte tak og glæde og med undren og begejstring og også med harme og trods; de indre følelsers kaudervælsk pressede sig på, så man spontant brød ud i lovsang. Man så, at disse skove, bakker, heder de havde været voksesteder gennem vinter, gennem vår for et folk i tusind år. Så trykte man noget, der hed Kongesangbogen. Jeg har en stående derhjemme – en tyk én på 500 sider. Ved I hvad, den er meget bedre og meget danskere og folkeligere end Højskolesangbogen, som er blevet meget udlændisk i de senere år. For dér står de jo alle disse gamle, kendte, klassiske fædrelandssange tillige med alle salmerne. Man har smidt en masse arvegods ud af Højskolesangbogen, sådan at den ikke mere er den folkebog, den har været.

Udfordring til morgensang

Det er just sagen bag lovsangen: Udfordring! Den gør de forskelligste mennesker til en enhed, til ét folk, til en *menighed*, til én mund, fordi man er fælles om noget, som man ikke selv har frembragt, noget uendeligt større end én selv, som ikke lader sig registrere eller udsige med den kolde fornuft eller den nøgterne tanke. Lovsangen

sætter éns lille private jeg – forskelligt fra andre, i modsætning til andre – på plads i en langt større sammenhæng. Gad vide, om ikke det at synge morgensang i skoler og på andre uddannelsessteder er det, der ligger bag den tanke. Man vågner op til en ny dag i en natur, hvor man mærker, at man ligesom bliver skabt på ny, så man kan være med i lovsangen sammen med den øvrige skabning, fuglene for eksempel, over det enkle under, det primitive under, at man er til endnu en gang og kan møde denne dags besværligheder eller problemer, der stiltiende kalder på éns kræfter og muligheder. Det er for øvrigt sjovt – det har Thodberg sagt noget om – at se, hvor meget fuglene rundt omkring i Grundtvigs salmer fylder, antagelig fordi de er de eneste skabninger, som nok har sangen fælles med os mennesker. De er fælles med os om livets musik på en måde, som den logiske tanke, selv ikke engang biologerne rigtig kan gøre rede for; de giver sig hen i tonerne, enten fordi det nu er lyset og varmen, der på ny falder på dem, eller fordi det er den elskede, der sidder i nærheden, i en ubevidst protest mod alle de negative kræfter – mørket og døden, at de endnu en gang er sluppet over i lyset og livet. Det kan godt være, at jeg gør dansk børneskole grov uret ved at sige, at lovsangen til livet og lyset er død og borte, tabt i den sidste generation. I så fald siger jeg undskyld. Men jeg glem-

mer ikke en tildragelse på Thuro for en tyve år siden, hvor jeg ville synge morgensang med et nystartet hold: Se, nu stiger Solen, og en 13-årig pige sagde til mig: »Vi har aldrig lært at synge. De er den første, der vil synge *fælles* med os!« Det sagde hun virkelig. Jeg indrømmer, at de ord har jeg aldrig rigtig kunnet få ud af mit sind. Nu fortæller man – og det er epokegørende nyt, hvis det er sandt – at danske børn på ny er ved så småt og så naturligt at finde en glæde i at synge i kor. I så fald gør jeg atter reverens for den danske børneskole. For hvad går man egentlig glip af, når man undlader at synge morgensang? Jamen der er ingen steder, man træffer så liflig musik og så vældige ord som i den gode klassiske morgensalme. Nu ser jeg et øjeblik, også i denne forsamling, væk fra det kristelige, det at danske børn i 90% af tilfældene er døbt som kristne mennesker og derved egentlig har krav på at høre evangeliet ikke alene oversat, men omsat, på fornemste vis omsat til dansk sind og tankegang og natur, til dansk kristendom i de store digteres morgensang. Nej, det vil jeg godt se væk fra. Jeg tænker kun et øjeblik på det *menneskelige* og det folkelige i den danske morgensalme, når den er bedst. Da møder du underet, takken, lovsangen over, at du er midt i noget, der er meget, meget større end dig selv, sådan at du bliver sat på plads i den øvrige skabning som én, der har fået livet givet, og som én, der

skylder det liv væk. Du får med andre ord sindet og munden lukket op over for værdier – de værdier, som du ikke selv har frembragt – det ikke menneskeskabte – det må vi vel indrømme – det ikke menneskeskabte fylder uendelig mere i hele tilværelsen end det menneskeproducerede, for livet er større, end du kan måle det med din forstand, uendeligt større, end hvad du kan måle og veje. Du er født ind i et folk, du er dansk af sind, af sprog og natur. Du har ikke bestemt det selv. Ja, og så oplever du i den gode danske morgensalme en kunst, en digtning, der lukker op til en verden, der langt overgår den lille bitte mikroskopiske del, som kan registreres af tryksager og radio og TV. Ja, jeg synes, at en af Den danske Folkekirkens store miserer og kriser er det, at det flyder med tryksager, som man ikke gider læse. Denne menneskeproducerede verden består groft sagt kun af tre ting: af teknologi og økonomi og politik. Og hvad der er derudover, det er af det onde. I morgensalmen derimod træffer du alle de ældgamle ord og vendinger, som lukker op til en verden, som fylder uendelig mere både kvantitativt og kvalitativt, gammeldags ord, som er gledet ud af dagligsproget måler den verden. Jeg kan huske, ovre på Thurø var der en russisk dame, som havde sproglig sans, for hun sagde, at alle de ord med misforan, det var noget negativt: mis-tanke og mistro og så videre. Men

hun kunne ikke forstå ordet miskundhed. Og det fik da mig til at gruble over, hvad der ligger bag det. Mon ikke der ligger det bag ved det, at Vorherre ser væk fra den kundskab, som han har om os mennesker. Det kunne man godt holde en hel prædiken om – bare det ord miskundhed. Jo, den danske morgensalme vil lære dig at undres og sige tak og blive menneske – blive menneske, der er skabt af Gud og kristnet i dåben og født ind i et folk, og det er din væsentlige sammenhæng. I den store danske morgensang er den udefinerlige livets musik indbygget, og at lære vers – nu skal danske skolebørn igen ikke alene til at synge, men lære vers – synge dem og få sans for rytmen, for dansen, for åndedraget i den fineste kunst, vi har på dansk, og så træner det hukommelsen så gevaldigt at lære vers, og hvis der er noget, unge mennesker og børn trænger til i dag, så er det at få trænet hukommelsen. Ja, det kan være, jeg kom for højt op – det gjorde jeg nok. – Men du skal kendes på det, du synger om, det, som bor inderst inde i dig, og som vil ud af dig. Jeg vil her for at tydeliggøre, hvad jeg mener, sætte slagsangen op imod lovsangen. Slagsangen *skiller* mennesker ad, splitter os op i klasser og grupper, der skal bekæmpe hinanden. Jeg siger ikke, at slagsangen ikke har sin berettigelse og har haft den, f.eks. i arbejderklassen, som i en lang årrække var holdt nede, bondeklassen også;

men hvis man tager slagsangen og analyserer den, så er det alligevel hadet mod de andre mod dem, der er anderledes, fjenden, som dirrer så at sige i hvert ord. Slagsangens musik er den dumpe, dirrende, taktfaste march, den, som man kan høre i Bertolt Brechts efter min ringe mening alt for overvurderede dramaer til Kurt Weill's musik. Slagsangen har sin stærke begrænsning. Den er egentlig ufolkelig. Den består af den samstemte gruppes krav og ret, den ensrettede klasse sat op mod alle de andre. Derfor kan man sige, at dens tema er klassekampen og den sociale forargelse. Slagsangen er i sit væsen ufolkelig. Den har sin plads i hjørnerne af samfundet. For nu ikke bare at skyde på socialisterne – dem er der nok en hel del herinde af – Herren tilgive os – men det er der nok, så vil jeg sige, at der er da også nogen af de allerældste herinde, der kan huske KU'erne, der marcherede med sorte støvler, smittet af al bevægelsen sydpå i 30'erne, også til slagsangens taktfaste rytme. I slagsangen er man ha'stemt, krummet om éns egen selvlysende rigtighed og de andres tilsvarende fordærv, og i den gror der ingen udfordring til lovsang. En amerikansk sanger, der hedder Tom Lehrer, sætter fingeren på pulsen og siger: »Jeg ved godt, at vi skal elske hinanden, men jeg *hader* dem, der ikke gør det«. Det er rene ord for pengene. I slagsangen henter man en masse patentmetoder til at lave denne

vrange, beskidte verden om i éns eget billede. I det polariserede samfund, hvor alle bekæmper alle, og ingen skatter fælles tarv, og i det pluralistiske samfund, hvor alle værdier gælder lige meget eller lige lidt, har man intet fælles bindende, intet overordnet samlende at være sammen om og synge om, og dér håner man egentlig den tradition, der går ned til Harald Blåtand og til Jesus af Nazareth. Det er, fordi man er så ekstremt selvbevidst. Man vil afgøre med sig selv og tage bevidst stilling til alle ting, også næsten til, om man vil være til eller ej. Man vil ikke *finde* sig i at være skabt, placeret i en irrationel sammenhæng, der har rødder i en jordbund, der betinger éns vækst både individuelt og i fællesskab. Derfor må jeg spørge den generation, der den sidste menneskealder ikke bruger ordene folket og landet eller riget, men bevidst bruger ordet samfund, fordi det er en størrelse, som man selv finder sammen i og selv skaber, (det er ordene, man bruger som afslører én), spørg den generation. Har vi mon forskertset et helt slægtled af børn og unge, forskertset dem muligheden for at synge netop lovsang til det skabte liv, folket, landet, naturen, kulturen, historien og dermed også troen på de nedarvede værdier inklusiv kristendom og kirke. Jeg læste forleden noget, som rimer godt med det, som jeg her vil sige. Det var en dame på 50, der fortalte, hvordan hun sang salmer for

en lille purk med høj feber, fordi han havde mæslinger. Når hun så havde sunget dem, som hun kunne huske fra sin egen skoletid, hvor – som hun udtrykte sig – læreren terpede fædrenes tro ind i os under violinledsagelse – (det har vor tids pædagoger fundet ud af, at det var så synd for børnene. Men, siger hun, det er jeg nu ikke så helt sikker på, at det var, for her havde man lagt noget ind i os, som ingen kunne tage fra os, noget at leve på, hvem ved, måske også noget at dø på). – Var I ikke galilæer, Du, Herre Krist, I al sin glans nu stråler solen. Sådan kom hun i lag med at synge, og da hun så endelig mente, at den mæslingeramte endelig var gledet ind i søvnen, så vågnede han op ved stilheden. Du skal synge mere, du skal synge mere, sagde han. Skal vi tage nogle fra »De små synger«, sagde hun. Nej, nej, det skal være den tykke gamle med guldblade. Se, her var den 50-årige dame virkelig kommet på prøve, og hun opdagede, at hun kunne langt flere, end hun egentlig regnede med, og sendte en varm tanke til sin gamle religionslærer. Næste aften blev det fædrelandsangenes tur: Danmark dejligst og Venner ser på Danmarks kort, Jeg ser de bøgelyse øer. Hun spurgte sig selv: Hvem skal egentlig synge mit eventuelle barnebarn til ro under en mæslinge Krise, i al fald ikke hans far og mor, for de har kun lært at synge Lille frække Frederik og Frøen, der pustede sig op. Jeg

ser, hvor godt rustet jeg er til at blive bedstemor; det er hende, der kommer med salmebogen. Ja, hvem skulle nu tro, at der lå udfordring til lovsang gemt inde i en mæslinge Krise. Det gjorde der altså. Ja, for du skal kendes på det, du synger om.

Du skal kendes på det, du synger om

Hvad handler egentlig vore allerældste sange i Danmark om? Folkeviserne? De, der var gjort til både at synge og danse efter, så man bevægede lemmer og mund i en fælles rytme. Hvad sang man om? Man sang om kærlighed selvfølgelig, sorg og glæde, liv og død, om lysende helte og skumle skurke, om naturens ynde og gru, om landets skæbne, om skikkelser i historien, som fejrede sejre og bedrifter, og som led smerter og nederlag, alt det væsentlige. Alle disse anonyme digtere i folket og deres halvglemte sange handler om noget, som er større end mennesket, en gru og en fryd, der griber om os og sætter os på plads, som er væsensforbundet med den historiske og mytiske fortælling, hvor der også lukkes op ind til underet om at være menneske midt i historiens vingesus, barnets, hemmeligt længes efter den næring, som ligger i at kunne undres og åbnes for de væsentlige dimensioner om løgn og sandt, om ondt og godt, om djævelsk og guddommeligt. Her ligger de afgørende livsdannende spørgsmål, netop

som spørgsmål, ufærdige, ubesvarede, men vågne og spirende, spørgsmål om livets inderste mening, de lægges ned i sindene med en groende kraft i sig. Jamen alle disse viser og digte, alle disse eventyr og myter, de er jo løgn og tant, det er jo bare den tøjlesløse fabuleringen. Nej, vil jeg svare, nej. De er uendeligt sandere og virkeligere end alle de tørre facts og afstumpede ideologier, der hidrører fra alt det sociologiske, som vort tid og vort land er så fyldt med, alt det tabellariske, alle bogstavforkortelserne for maskiner, EDB, CAF og QLM og hvad ved jeg, som hærger og afstumper sproget og gør det til formler, formler for specialister, uden dybde, uden de tvetydige billeder, uden de dunkle underfundigheder, som netop svarer til det vanskelige og gådefulde liv, som du og jeg lever sammen til daglig. Det, som i dag dominerer vort sprog, det er, hvad Grundtvig under ét kaldte drengvidenskabelighed, og det er alt det ligegyldige og afledede, alt det såkaldt samfundsrelevante, som ikke handler om, hvad det er at være menneske, men om alt muligt andet; det gør derimod de gamle fortællinger og folkeviser – handler om menneskelivet, og de er evigt sande, fordi børnene i dem kan identificere sig med de personer og de tildragelser, sådan at disse ting gentager sig i det nutidige, her lærer man det oprindelige at værnes og harnes – at frydes og undres. Tabeller og kurver og remser

som dem, Bischof holder op for os på skærmen fra samfundsstatistik og alt det dér, er der ingen frodig næring i for de to vigtigste lag i et menneske, og de hedder fantasien og hjertelaget. Alt det der kan ikke få barneøjne til at tindre af begejstring eller til at lyne af harme. Du skal kendes på det, du synger om, både i din overstadige fryd og i din uoverkommelige kval. Der er et sted i Ny Testamente, som jeg holder så frygtelig meget af; det handler om jomfru Maria, hvor der står, at hun gemte alle disse ord i sit hjerte, og slår man så op i sammenhængen, så var det netop de ord, hun ikke forstod.

Menighedens Lovsang

Hvis det unge menneske, når det forlader sit uddannelsessted, ikke har stødt på det aldeles overvældende, det, som det ikke kan forstå, og som det bliver ved med at bakse og tumle med og aldrig kan gøre sig færdig med. Hvis et sådant menneske trods alle de samfundsrelevante kundskaber ikke forstår noget af det væsentlige, har det jo egentlig næsten nytteløst gået i skole, så har det ikke mødt nogen form for udfordring, så har det i al fald ikke noget at synges om. Jeg tror ganske naivt på, at sangen om Gud og sangen om Danmark går hånd i hånd – jeg havde nær sagt mund i mund – sammen med det evige budskab om de livsdannede værdier i myter og fortælling, fordi det er det uopslidelige budskab om, hvad det er

at være menneske, om tro og ære og kval og begejstring. Jeg har en lille optimistisk tro på, at fællessangen – den, som netop er inspireret af kræfter og værdier, som ikke er menneskeskabte, men som skaber og danner mennesket og folket, at denne fællessang vil overvinde i den kristne menighed, og den dag kirken holder op med at synge som kristen kirke, den dag den bare er blevet til et politiske produkt af alle de samfundsrelevante værdier, da kan vi godt lukke butikken – simpelt hen. Derfor bliver jeg nødt til her til sidst at blive opbyggelig – det må I undskylde – prøve på at sige noget om, hvad jeg synes, at menighed er – dybest set, så dybt som jeg nu kan grave. I dette dyb flyder de stadigt rindende kilder, som vi sang om det før, til at synge Herren en ny sang. De gamle vise fædre, som har givet os kirkeåret, ligesom naturen har givet os årets afvekslende rytme. Ja, jeg ville egentlig så gerne, hvis jeg nu havde rigtig tid og rigtig indsigt i det, kunne holde et foredrag om kirkeårets spændende og dramatiske rytme lige fra advent til advent; men lad det fare. Disse gamle vise fædre har kun én tekst, der går igen to gange i kirkeåret – det er den, vi kalder Jesu indtog i Jerusalem. Han rider ind i en broget sammenbragt menneskeklynge, man kunne godt sige menneskeheden til alle tider og på alle steder. Se, din konge kommer til dig. (Hvorfor siger præster altid

til dig?) Se, din konge kommer til dig, hedder det selvfølgelig. Og dette glade budskab, på det lyder en enstonig lovsang: Velsignet være den, som kommer i Herrens navn, Hosianna i det højeste. Sådant lød den første kristne lovsang, som gjorde dette folk til en menighed. Denne ganske tilfældige menneskehob – sikkert af vidt forskellig race og af vidt forskellig holdning og herkomst – den bliver til en enhed, til ét kor, til én mund, ja, til ét hjerte, der hilser Ham velkommen, fordi det er ham og ham alene, der bringer dette brogede mylder sammen og gør det til menighed. Her har vi den kristne lovsangs allerførste og egentlige udfordring, der stadig gælder. Ja, ja, hører jeg nogen sige, blev de nu alle til menighed? Gælder lovsangen alle? Og her brænder tampen tit, for mennesker vil jo gerne skelne og sortere og sætte sig op mod hverandre og registrere og rubricere – og det vil vi også i Folkekirken: de, der er anderledes end mig og ikke tror på samme måde, er aldeles ukristelige. Det kan man læse i læserbrevene i Kristeligt Dagblad. Og det er noget af det mest ukristelige, der findes i dette land. Men i menigheden findes der en fundamental uvidenhed – det skal der gøre – vi ved ikke, hvor grænsen og skellet går mellem dem, der hører med, og dem, der ikke hører med. Det ved kun Han, der skaber menighed, Han, der alle dybder véd. Og det er direkte ukristeligt at ville vide besked om

noget, som kun Kristus selv ved om, for det er ham alene, der kalder lovsangen frem. Nå, ja, også spotten og forargelsen, den hører også med. Vi kan jo ikke være uvidende – heller ikke engang her inden for Dansk Kirke i Udlandet – vi kan ikke være uvidende om, hvad alle de andre ude omkring – skal vi sige yderkanten af menigheden – siger om den kristne menighed. Og ved I det ikke, så skal jeg fortælle jer det; de siger: Hyklere – de sidder derhenne i kirken og hælder vandet ud af ørene af lutter hyklerisk fromhed; de mener ikke et hak med det, siger de.

Evangeliets udfordring

Inden vi prøver på at retfærdiggøre os selv, synes jeg lige, vi skal spørge os selv, hvorfor folk kan finde på at sige sådan noget om os. Det gør de naturligvis, for der er vitterlig noget om det. Der er noget, der ikke stemmer, der er noget, der halter og mangler. Der mangler renhed og ægthed, der mangler kvalitet. Jamen de andre har ret. Menighed som begreb grunder sig ikke på menneskers kvalitet. Menighed er ikke et fasttømret parti, et tæt system med den rigtige moral og den ægte tro. Menighed er ikke en hær, der marcherer i takt til klingende fanfarer og vajende faner. Hvis menighed var det, så var den for længst smuldret som alle de hedengangne ideologier og partier og systemer. Vær vis på det! Hvem består menigheden da af? Ja, skal vi ikke

kigge først på de oprindelige bestanddele.

Der var for eksempel en Judas – ham er der skrevet tykke bøger om – ham, der forråder det dyreste, han var grebet af, forråder det for en lille lumpen gevinst. Hvorfor? Måske af skuffelse og bitterhed, måske af svaghed og uforstand. Ingen véd det uden Vorherre, og han sladrer ikke. Og så er der Jakob og Johannes, der skamløst og åbenlyst næbber om de allerøverste pladser – det er jo ikke heller et helt ukendt fænomen i Den danske Folkekirke. Og så er der Peter – ham, der bruger kærnefulde søndagsord om sin tro – så rigtige som nogen – men som ude i hverdagens stormsus selv bliver en flyvende avne. Og i menigheden findes der en Thomas, der tvivler hudløst og offentligt og kræver håndgribelige beviser, før han kan tro. Han er så *moderne*, så det er en gru. Og så er der alle dem ude i yderkanterne – der er Nikodemus og Josef Arimathæa og hende med alabasterkrukken. De mener ikke et hak med det. Hvad er kærne? Hvad er avne? Hvor er de ægte troende? Hvor er de falsk indsnegne brødre? Jamen menighed består af *mennesker* – et svigefuldt svagt materiale – let at løfte op og begejstre og let at få til at dumpe ned i lave jordiske interesser. Menighed er dette brogede mylder uden grænser og mure, uden skanser og skel. Menighed er kendelig på to ting: lovsangen og på udfordringen, der kommer fra

ham, der rider på æselet. Ja, ja, nu glemmer du jo spotten og forargelsen! Nej, jeg gør ikke! Så sandt som der er en farlig levende risiko inden i enhver udfordring, så er spotten og forargelsen der også. Forargelsen, spotten, støder sig netop på den manglende kvalitet og ægthed hos menigheden. Når menigheden synger og jubler og svinger med de grønne grene og glemmer al sin egen elendighed, så bliver der en vrissen ude i kulissen: Sig dog til dine disciple, at de skal tie. Da svarer Vorherre: Tier de, skal stenene råbe. Han siger ikke: Ja, I har ret, I ærlige sjæle. Hold dog op. Kan I ikke godt selv høre, hvor skurrende falsk jeres lovsang er. Snart vil den slå over i et uartikelert brøl: Korsfæst ham! Det siger han ikke. Det koster ham hans liv at komme til os. For enden af hans vej har vi tømret et kors til ham; men det afholder ham ikke fra at komme. »Så skal dog korsets hårde tvang mig aldrig munde lukke,« synger Brorson og fortsætter, »når hjertet sidder mest beklemt, da bliver glædens harpe stemt, at den kan bedre klinge.« Tænk, at der ligger en udfordring til lovsang inde i den vildeste og frygteligste sorg, ansigt til ansigt med udslettelsen. Ja, for det forholder sig netop med kristen lovsang lige modsat af, hvad man skulle formode. Som en rød tråd går denne tendens – man kan nævne det ene eksempel efter det andet gennem hele den kristne salmes historie, nemlig det enkle og

dybe, at Guds kraft fuldkommes rene og klare i den totale menneskelige magtesløshed. Grundtvig hentede de skønneste lovsange frem på kanten af sit eget personlige vanvid i 1844: »Sov sødt, barnlille«. Og på randen af folkets truende undergang i 1864: »Lovsangen er din retlighed«. Nu nævnte Johs. W. Jacobsen netop Kingo, som vi skal fejre både i Odense og i Slangerup. Smukkeste og måske også mest trodsigt kommer det frem i en af Kingos passionssalmer, »Hører til, I høje Himle«, hvor han henter sit motiv i det, at Jesus synger lovsang, inden han går over Kedrons bæk, går ind i den visse død. Her hedder det i nogle af de vidunderligste vers i dansk salmesang – og det siger jo ikke så lidt: »Syng, min sjæl, og lad det høre, der er glæde i din gråd, for det klang dig sødt i øre: Slangen mistet har sin brod! Syng om ham, som for dig led mer, end nogen engel ved! Syng og tro, så skal du stige syngende til Himmerige! – Stem da op mit svage hjerte, stem min tunge, sjæl og ånd, at jeg synger om din smerte, stem mig med din egen hånd, at din død den blive må alt, hvad sjælen nynner på, så jeg drive kan og dræbe døden med din død på læbe.« Kan vi ikke godt høre, at her er der tale om noget, vi nok godt kunne kalde en evangelisk trods på livet, lige midt i dødens dybe smerte; noget, som ingen mennesketanke rigtig kan lodde bunden i, for i enhver udfordring

er der også en trods. Vorherre trodser *al* menneskelig jammerlighed, bliver ved med at komme til os på trods af dem, vi er, og til trods for, at han ved, hvordan det ender. »Så sank du i vor jammer ned, så dybt som ingen ved«; det var gamle professor Søes yndlingslinjer. Og det var den rene Barthianisme. »Så sank du i vor jammer ned, så dybt som ingen ved.« Hans trone grundes ikke på det flyvesand, som hedder menneskelig tilslutning og loyalitet. Det er ikke os, der ophøjer ham til konge, tro da ikke det; vi kroner ham til korset.

Og så skal jeg slutte. For en an-

den af de allerældste kristne lovsange, som er lagt Paulus i munden, den i 2. kapitel i Filipperbrevet, da sætter han just focus på Kristi ophøjelse, for den skyldes ikke menneskers valg af ham til herre, det gør den virkelig ikke. Derfor hedder det særdeles præcist: »Derfor har Gud højt ophøjet Ham og skænket ham navnet over alle navne«. Hvorfor? Fordi han steg ned i vor elendighed. Han satser, med sit menneskeliv som indsats, satser han på det flygtige materiale, der udgør hans menighed den dag i dag. Han satser på dig! Og på mig!

Nordsjælland i hverdag og fest oplevet fra en bispestol

Kronik i Frederiksborg Amtstavis 13. juli 1986 i en serie:

Sådan har jeg det med Nordsjælland

De første 28 år af mit liv tilbragte jeg i Østjylland, mit fødeland, De næste 22 år i Fyens stift. Nordsjælland har foreløbig beslagnet 11 år af min levetid til nu. Hvordan har jeg haft det med at bo her? Ja, hvordan har Nordsjælland haft det med mig? DET skal jeg afholde mig fra at forske nærmere i.

Jeg kom skævt ind på folkene i Helsingør i 1975. For de blev ikke på nogen måde spurgt, om de ville have mig som præst. »Det er ikke jer, der har valgt mig, men jeg har udvalgt jer«, som skriften siger. Ordningen dengang *var* sådan, at et domprovsti blev besat uden menighedsrådets indflydelse. Embedet blev, om jeg så må sige, besat »bag kulisserne«, dvs. som en aftale mellem minister og biskop.

Mærkede jeg det blandt folkene i Helsingør? Jeg lod mig ikke mærke med det. Jeg blev straks betaget af Helsingørs skønhed, og som domprovst gjorde jeg – på biskop Leer-Andersens tilskyndelse – en hel del for at få bispeboligen placeret i stiftsbyen. Men løb panden mod en mur i ministeriet. Bl.a. havde jeg sikret mig fhv. fiskeriminister A. C. Normans store

villa, »Bergmannsdal«. Forgæves. Aldrig har jeg været mere populær i Helsingør, end efter at jeg er flyttet til Hellerup i bispegården her. Nu bliver der atter udfoldet bestræbelser for, at Helsingørs biskop skal bo i Helsingør. Vi får se.

Helsingør er en herlig by. Den velbevarede by med ælde og ærværdighed. Med gadernes brogede urolige mylder. Erik Kjersgaard, der bor i Århus, sagde engang til mig, at der kun var to havnebyer, værd at bo i: Ribe og Helsingør. For dér havde borgere og myndigheder i skøn forening haft sans og evne til at bevare de gamle huse og gader og samtidig gøre byen nutidigt levende. Vi boede i et skrummel af et hus »på gravens rand« (op og ned ad kirkegården) med al den larm og lugt på I. L. Tvedesvej, som den tætte trafik kunne afstedkomme døgnet rundt. Jeg havde det slet ikke godt med dét hus i Nordsjælland. Helsingorannerne er et flinkt folkefærd ellers, vant til at omgås svenskere og muhammedanere og jyder. Vi vandt os et par venner i Øresunds-byen, venner for livet, vist så!

Når man spørger en helsingorner om vej til Kronborg eller Marienlyst, får man klar besked. Men spørger man om domkirken, kan man risikere, han svarer: »Domkirken? Den ligger inde i København.« Engang – det har min forælder fortalt – da der var landemøde og ornatklædte præster i rigelig mængde, med stiftamtmand og bisp i spidsen, bevægede sig hen i retning af Sct. Olai Kirke, stillede en gruppe værftsarbejdere sig op og sang på luthersk: »Og myldred djævle frem på jord«.

Helsingør, så dejligt der er, er sig ikke bevidst at være *stiftsby*. Det skal der mere end 25 år til. Det er ikke just *kirkelig*, man kan kalde Helsingør. I modsætning til f.eks. Hillerød, der har fulde huse om søndagen.

Og så fik man sig i Helsingør pludselig en domprovst påtvunget, der vist nok folk imellem gik under betegnelsen *grundtvigsk*. Man tog det nogenlunde pænt. Jeg kunne endogså bruges i missionshuset og fik gode venner blandt missionsfolket.

Små sammenstød var der, men dem var jeg selv ude om. En mand bebrejdede mig efter gudstjenesten i højrøstede vendinger, at jeg fra prædikestolen havde talt mindre pænt om Kristeligt Folkeparti. En anden sagde ligeså højrøstet, mens jeg var opstillet til bispekandidat, at han ikke ville stemme på mig, for jeg hørte hjemme på prædikestolen og slet ikke i det administrative. Jeg tog det som en kompli-

ment, omend med modifikation.

I min tid blev Sthens sogn udskilt fra domsognet, og jeg var med til at udvirke, at kirken, den lille såre beskedne vandrekirke, fik navn efter den første egentlige og betydningsfulde salme-digter på dansk, Hans Christensen Sthen, der var »nederste kapellan« ved Sct. Olai med ret til at græsse en ged ved kirken.

I fem år boede vi i Helsingør, 1975–80. Så kom bispevalget, hvor de fleste af de opgjorte stemmer, fordelt på tre »konkurrenter«, *ikke* ville have mig. Så jeg fik et såre beskedent flertal, som jeg har sid-det på siden!

Dermed fik jeg hele Nordsjælland som »mit sogn«, et uoverkommeligt område, omfattende ca. en femtedel af landets mennesker, knap en million, og dermed det langt største af landets ti stifter, befolkningsmæssigt. En anmelder har tilmed kaldt Helsingør det mest antikirkelige stift i landet. Hvordan han nu bærer sig ad med at måle sådan noget? Jeg ved da godt, at det står småt til nogle steder. Men da så provst Falk Hansen i Tårbæk fik den (dum)dristige idé at bede dronning Margrethe sy en ny bispekåbe i anledning af stiftets 25 års jubilæum, udkastede han samtidig den ovenud dristige tanke, at de kommunale myndigheder skulle betale omkostningerne. Jeg tænkte i min vantro: Den går aldrig; men hvo intet vover, intet vinder! Sandelig, om

ikke han og borgmester Ole Harkjær fik langt de fleste byråd og borgmestre etc. i Nordsjælland med på tanken, så der kom omtrent 100.000 kroner ind. Selvfølgelig var der nogle, der dramatisk protesterede, fordi ikke-folkekirke-medlemmer kom til at betale for en gudsdyrkelse, de havde undsagt. Sligt var jo at vente i vor demokratiske og lidet folkelige tid: Det blev et juridisk problem på højt plan, der løstes ved, at den berygtede kåbe som et stykke kirkeinventar periodevis blev offentligt udstillet for alt folket. Et par måneder var den tilløbsstykke i Helsingør domkirke, et par hundrede om dagen blev registreret i dette mest antikirkelige stift. For tiden, mens dette skrives, er den udlånt til Esbjerg Kunstforenings Samling i en måned. Altså: Dronningen syede i over et halvt år, og folket betalte. Det kom bogstaveligt til at passe hvad gamle Grundtvig sang:

»Kongehånd og folkestemme,
begge stærke, begge fri,
de har haft i Danmark hjemme
mange hundred' år før vi«

Nu har jeg for længst været rundt omtrent i hver krog af sognene i stiftet, og jeg er blevet hjerteligt modtaget – såvidt sligt kan registreres! – i alle sammenhænge. Jeg har ikke mærket, måske fordi jeg er så naiv, at nordsjællændere er mere antikirkelige end østjyder og fynboer. Nå ja. Da jeg i år prædi-

kede fra Helsingør Domkirke gennem radioen, fik jeg et frimodigt åbent brevkort, der stadig ligger på mit skrivebord, sålydende: »Til biskop Svaddekarl, som du kaldes her i Helsingør! Da du nu igen – 2. påskedag – på prædikestol og gennem radioen har været ved at udgyde noget af dit mest flabede og ondsksfulde vrøvl, anmodes du herved om for eftertiden at beholde dette for dig selv! Vi har her i byen altid haft det indtryk af dig – med det selvglade fjæs – at du har kuppelkatat og hører hjemme på en idiotanstalt. Venligst »NAV-NET« tilbageholdt af forf.

Gamle Chr. Bartholdy, Indre Missions flerårige og hæderkronede formand, der begyndte sin gejstlige løbebane på Thurø (hvor jeg var i 16 år), skrev, at biskopper, når de blev biskopper, altid får et lyst syn på folkekirken, antagelig fordi vi er indbudt til festlige lejligheder, kirkeindvielser, jubilæer, fødselsdage, indvielse af talrig flotte og store sognegårde (gad vidst, om ikke dette stift har flest af slagsen!) og kostbare orgler. Ofte forinden beder man mig skrive en salme eller sang til situationen, hvor så mange feststemte mennesker fylkes. Folk tror åbenbart, at jeg kan gøre det. Og det er da det bedste, der kan vederfares mennesker i et sært og vanskeligt job, at folk tror på en. Men det er nu ikke altid, jeg kan. Jeg kunne ikke, da man i Søborg skulle åbne sommerconcertsæsonen, hvor ingen ringere end Gaston Litaize,

den verdensberømte orgelspiller og komponist, skulle håndtere orglet. Jeg bød ham velkommen på engelsk, og han fattede ikke et ord, eftersom franskmænd ikke befatter sig med dette ringe sprog.

Jeg må stadig have kortet ved hånden, når jeg er på togt i det skønne Nordsjælland, hvor den vilde kørvel p.t. står i fuldt flor langs alle grøftekanter. Nordsjælland med de største skove og søer, hvor jeg endnu har Selsø slot til gode. Nordsjælland, hvor jeg tilfældigt opdager, at Frederiksværk nok er en af de allerskønneste provinser, med alle kanalerne. I Nordsjælland kan dyb klage vendes til høj fryd. Som da Skoven kirke brændte for et par år siden, og provst Tofte ringede og med gråd i stemmen berettede om ulykken. I løbet af et års tid opstod – for billig penge – fugl Fønix af brandtomten. Nu er der takket være et vågent arbejdende menighedsråd, en inspireret kunstner og arkitekt fremstået en lille gedigen perle i stiftet ... det var Skoven kirke bestemt ikke før!!!

I løbet af de 25 år, dette antikirkelige stift har bestået, har min forgænger og jeg indviet gennemsnitligt to kirker pr. år. En af de skønneste er Mørdrup-kirken bl.a. takket være Arne L. Hansens udsmykning. Sådanne ny og køn kirke koster selvfølgelig en del million kroner penges. Til stor forargelse for de antikirkelige i området. Det behøver ikke altid være tilfældet. Sthens kirke i Hel-

singør var oprindeligt en særdeles beskedne lille »vandrekirke«, der kostede 200.000 kroner. I dag er den i genbrug i Allerød og hedder Engholmkirken. En pudsig episode: I Helsingør, hvor folk sært nok fylder kirken hver søndag, blev en ny fin sognegård taget i brug. Den blev »indviet« ved, at jeg klippede en plasticsnor over med en fiskefinnesaks. Jeg følte mig som en hel prins Henrik! Jeg kom i en beretning til at skrive, at vi snart havde nok kirker i stiftet: 154 og 242 præster. Det skulle jeg ikke have sagt. For nu rører de på sig i Ølstykke og Islev.

Stiftet klædt på til fest med de mange mennesker, til fest, javist, men en bisp ser sandelig også kirken på vrangen, når konflikter opstår, f.eks. mellem menighedsråd og præster. Jeg er næppe så god til at tackle den slags sager, som jeg gerne ville. Ved at være forsonende, udglattende og formidlende kommer man uhyre nemt til at sætte sig mellem flere stole. Man har kaldt mig »konfliktsky« (er det noget, man lægger på leverpostej?), helt forkert er det næppe! Det vil jeg hellere være end konfliktskabende. Jeg har ondt ved at forstå, når folk sætter deres person over evangeliets sag, eller rettere når de optræder som Vorherres allierede og tillader sig allehånde djævelerier mod deres næste. Jeg vil gerne, det skal gå nogenlunde *ordentligt* til, og jeg har svært ved at forstå den slags mennesker, der tilsyneladende hellere vil gøre

uret end lide uret. Nå, dette her lyder nok for ædelt igen!!!

Jeg har ikke opdaget, at nordsjællændere er anderledes end andre danskere. Så jeg bilder mig den naivitet ind, at jeg har det nogenlunde godt med Nordsjælland.

Derimod har jeg det ikke altid lige godt med mig selv i dette mærkelige embede, som i det ydre er omgivet med en hel del festivi-

tas, men hvor man i det indre let kommer til at føle, at man ikke rigtig duer.

Og når jeg må slå øjnene ned i en sær blanding af tvivl og ydmyghed, så mindes jeg historien om den mand, om hvem man sagde: »Han er en meget ydmyg mand«. Hvortil repliceredes: »Det har han sandelig al mulig grund til at være!«

Mennesker jeg mødte

– en snak med mig selv i efteråret 1994

– – – Når man bliver gammel, snakker man tit med sig selv. – Ja, og man får ofte nogle uforskammede svar. Så man bliver ligeså vrisen som et vanartet barn.

– Du mener, man går i barn-dom?

– Ja, og dér har jeg i grunden altid gået, som Tom Kristensen sagde. Og så er jeg lige fremme ved det menneske, som jeg har været mest optaget af livet igennem.

– Hvorfor egentlig? han var jo en rebel, en kulturradikaler. Vel egentlig temmelig antikirkelig?

– Måske netop derfor. Han var både som digter og menneske uhyre sammensat, kompliceret; han havde et meget snørklet forhold til Vorherre. Han kunne skrive skræppe spottende digte. Men man spotter kun det, man tror på. Han skrev underfundige vers, hvor kristentroen var næstendels skjult, ikke til at få sat ord på. Han var blufærdigt oprigtig. Og en sjælden gang kan man finde salmeagtige strofer, som i digtet »Græs«, hvoraf et par linjer står på hans gravsten på Thurø kirkegård: »Bøjer jeg mig så dybt som jeg kan, vokser min verden sig stor«.

– Ydmygede han sig under Guds vældige hånd, som skrevet står?

– Tjah – han holdt den hemmelighed for sig selv. For når man udstiller sin egen ydmyghed, bliver den for alvor gal. Det vidste Tom. Han var sig bevidst at være proletar, en opkomling, der gerne ville være stor. Omtrent som en H.C. Andersen. På det punkt mødtes vi. Den dag forresten, da præsident Kennedy blev myrdet. Det var ikke på det litterære plan, men på det sociale. »Hvor kommer De fra socialt?« spurgte han. »Min far var husmand på 8½ tdr. land«. »Så lad os drikke dus: Proletarer i alle lande, forener eder!« Det var et ridderslag ligeså godt som ridderkorset. Jeg har altid ligget på maven for dem, jeg følte var mere end jeg!

– Gik Tom Kristensen tit i kirke på Thurø?

– Næ. Men han var altid at finde i kirken Langfredag. Den dag siger mig mere end juleaften, sagde han. Iøvrigt har han givet sådan en herlig motivation for at gå i kirke: Han kalder det et ufatteligt tanke-spring, der ad ufornuftet vej gør tilværelsen mindre sindssyg, end den ser ud til at være!

– Har du ikke selv koketteret lidt rigeligt med det at være proletar, en opkomling, der gerne vil være stor???

– Tjoh – det har jeg sikkert. Den, der overtalte mig til at kandidere for bispestolen, var såmænd Johan Nielsen fra Færøerne, der i 1980 var præst i Hellebæk i Helsingør domprovsti. Til ham sagde jeg ligeud: Jeg har mange synder i verden, Johan, men jeg har aldrig stemt på liste A. Nej, svarede han, men du kommer det samme sted fra som vi andre.

– Må jeg være fri at spørge: Hvor har du da stemt?

– På liste V såmænd, ligesom min far, der sled sig til døde fra kl. 5 om morgenen, til sol gik ned, mens, til hans grumme forargelse, arbejderne bare kunne gå til kontrol hos vores nabo, hahaha! Jeg forstår nu, at jeg har arvet både politiske og religiøse holdninger fra mit barndomshjem. Mine forældre havde ikke megen fidus til »missionen«, som de kaldte IM-folkene i sognet. De sagde, at de ville være frommere end Vorherre selv, at de skilte sig med deres fromhed og så ned på dem, der ikke var ligeså fromme som de selv. Og så var de allesammen grusomt pengegridske! Ja, det var jo farisæisme i renkultur. Senere har jeg måttet *ave* mit forhold til IM, blandt hvilke jeg vandt mig både muntre og gavmilde venner i Helsingør!

– Var der ikke også en anden socialdemokrat, der var medvirkende til din fremgang i verden?

– Du mener Jørgen Peder Hansen. Jo, uden ham var jeg aldrig endt i Helsingør, det er vist og

sandt. Han var, da han blev kirkeminister til sin egen og vi andres overraskelse, mit sognebarn på Thurø. Han troede mere på mig, end jeg selv gjorde. Og det siger immervæk ikke så lidt!

– Senere kom du jo – i kraft af din stilling – til at omgås både pave og dronning.

– Det jo nok meget sagt. Men det er da rigtigt, at jeg af Torben Rechendorff blev sendt ud for at modtage Hans Hellighed, fordi han dumpede ned fra himlen i Værløse, der ligger i stiftet. Som en slags repræsentant for folkekirken. Nu har jeg jo ikke særligt anlæg eller interesse for det økumeniske, fordi jeg mener, at kirken i sin jordiskhed altid er *provinsialistisk*, altså med rødder i den jordbund, hvor den skal gro. Sådan var det oprindeligt på Jesu tid. Og kirken var aldrig blevet et verdensomspændende fortagende, hvis ikke den fik rodfæste i folket på det enkelte sted. Forholdet til de andre kirker jorden over bliver mere eller mindre fjernt. Så snart kirken giver sig til at interessere sig for sig selv, og ikke for det, den er sat til, ja, så blomstrer expertismen, og så optræder folk på hinandens vegne, og så ender vi i det ukristeligt bureaukratiske. Kun hvis kirken hertillands er folkelig dansk, har vi en platform for at kunne snakke med de andre i deres særpræg og forskellighed. Så nu blev jeg vist for principiel ...

– Hvad sagde du til paven, da I mødtes i Værløse.

To kirkefyrster mødes på Værløse flyveplads 1989.

– Jo, jeg sagde da: »Welcome to a brother in Christ.« For vi er da døbt med den samme dåb ... Senere på dagen i Roskilde, da vi igen hilste på hinanden, sagde han: »I have seen you before this morning – why??« – »Because Værløse airbase is situated in my diocese« – »And what is the name of your diocese?« – »Elsinore«
« – »Oh, I know it: Kronborg and Hamlet« ... Ja, han er jo forhenværende skuespiller. Et par dage efter, da jeg skulle sige farvel, sagde jeg: »I wish you a good trip to Sweeden« – »Thank you. See you again« – »Yes, maybe in the promised land of God« – »We shall see, we shall see«, svarede han.

Vist havde han humor, et glimt i øjet. Og det forener ligeså godt som troen ...

– Dronning Margrethe har syet din kåbe.

– Og da den var ved at være færdig, sagde hun, at hun gerne ville sy et halvvejs skjult motiv ind i af personlig art. Jeg vovede en svag protest. Jo, sagde dronningen: jeg vil sy en lille pegasus i det ene skulderhjørne. Ja, hvis De vil sy Deres monogram ind i det andet hjørne – Det i orden, replicerede hun, så står vi halvt skade! Og det skete, som majestæten sagde!

– Pegasus? Dronningen hentydede til salmedigtningen?

– Ja, her må jeg nævne to. Ja,

ikke at de var mine venner. Dertil var der for megen afstand i vort forhold til hinanden. Så det var snarere beundringen, incitamentet, der drog mig. Den ene var P. G. Lindhardt, som i en nekrolog blev kaldt kirkefader for Møllehave og mig (jeg sagde til Møllehave: Der er du spilleme kommet i fint selskab.) P. G. var jo den, der i dette århundrede skabte en ny epoke for prædikenen. Jeg ser fornyligt, at Niels Thomsen taler nedladende om den Lindhardtske facon. Det blev jeg gal over, indtil jeg kom i tanker om, at sådan var Lindhardt undertiden selv, ikke så lidt flabet. Som da han kaldte Aastrups salmer for »dogmatik på vers«. Lindhardt var utroligt inspirerende, ja, midt i sin barske facon et grusom kærligt og omsorgsfuldt menneske, der blev for mig en slags sjælesørger, for jeg skrev til ham, når tingene gik mig hårdt på, og det var tit – er tit! Nu savner jeg hans følsomme og indlevende vejledning og trøst. Det var Lindhardt, der gav mig troen på, at jeg er noget værd som salmist. Han skrev i et ps: Du skulle tage at udgive dine vers i en bog til glæde for os andre. Det var i 1974, tror jeg. Siden har Poul Kristensen i Herning udgivet en halv snes bøger, som Lindhardt troligt i Jyllands-Posten fulgte op med gode anmeldelser. »Evangelisk lystighed« skrev han fx. Jeg tror, at det var hans særlige facon på budskabet: På een gang en overvældende

gave og et uendeligt krav; det er kristendom i en sum!

– Og den anden du tænker på?

– Var K. L. Aastrup, som jeg kendte godt. Skønt godt – han var som vestjyde væbnet med megen tavshed og blufærdighed. Han var jo den, der påny åbnede leddet for salmesang i dette århundrede, efter at Grundtvig havde lukket det forsvarligt efter sig i det forrige. Han begyndte med nogle små fordringsløse samlinger i 30'erne og 40'erne, og det tog fart. Han var »ene på den tørre hede«, som han siger. Nu er vi jo et helt regiment. Der har aldrig været skrevet så mange salmer i Danmark som i disse år. Det er da pudsigt!

– Du var ikke med i præsentationsrunden i DR i anledning af det nye tillæg!

– Jeg sagde nej til Mogens Hansen, fordi jeg synes, at kvaliteten i dette tillæg er overordentlig ringe. Men – lad det ligge! Lad mig til sidst sige, når jeg tænker tilbage på tiden her i stiftet: Jeg tror ikke, at det var blevet til salmemageri i det omfang, hvis jeg ikke var kommet her til Helsingør stift. For man har gennem alle de næsten tyve år kaldt på mangfoldige salmer, det ene sted efter det andet i specifikke anledninger: kirkefødselsdage, kirkeindvielser, orgelfester, en enkelt kirkegårdsindvielse, ja, og når domkirkens drengekor jubilerede. Så har domorganisten og jeg begået noget hjemmelavet! Det skal så vise sig, om versene kan holde

til årenes slid, og om de har bud til en videre kreds, eller om de forbliver i det lokale som lejligheds-
poesi.

– Hvor mange salmer er det blevet til.

– Ca. 230. De er jo ikke lige gode allesammen, bevares. Og det

er jo slet ikke noget at tale om ved siden af stormester Grundtvig, der lavede 1500. Iøvrigt planlægger jeg så småt at samle dem alle, skidt og kanel, under titlen: Min egen salmebog, tilskyndet dertil af bl.a. C. C. Jessen i Skagen.

Det lysner

Årets gang i undervisningsudvalget af provst Lis Rechendorff

Noget blev til, andet blev på af-fyringsrampen. Hvis man blader tilbage i Helsingør Stiftsbog fra 1993, er der tanker og drøftelser om stiftscentraler for kirkelig undervisning. Derved er det blevet, men der er stadig gnister i det bål, sådan at man må prøve at finde frem til arbejds- og inspirations-former til gavn for den kirkelige undervisning.

I vort undervisningsudvalgs sammenhæng har der været kurser og stiftsdag, som man har givet udtryk for glæde ved.

Sidst i november 93 gav Lyngby Sognegård husly til en stiftsdag med indholdsfortegnelsen: »Fremtidsværksted.«

Det fæg med traditionelle og spændende, nye ideer til kirkens arbejde blandt familierne i sognet. Efter dagen satte tre af udvalgets medlemmer sig sammen for at samle ideerne i et inspirations-hefte. Det blev et godt resultat af en dags intenst arbejde.

I januar og marts var der to arrangementer, hvor konfirmander og konfirmandundervisning var i focus. Det blev også en prøve på samarbejdet med Religionspædagogisk Institut, idet Birgitte Thys-

sen og Viggo Ernst Thomsen var gæstelærere.

Efterårssæsonen blev åbnet med et »Gå-hjem-arrangement« i Udlejre kirke. Mange voksne, ikke mindst unge voksne, stiller spørgsmål om kristendommens indhold.

Det er en udfordring, som må tages op, fordi der er nye toner i dette. Også i skoleverdenen er man så småt begyndt at tale om religionsundervisning på højere trin i uddannelserne, fordi man føler et behov efter års nedtoning. Der lyder, trods fagtrængsel, nye toner om øget timetal til faget på de lavere trin, idet etik og filosofi er på vej ind. Et behov er ved at blive aktuelt.

I kirken bør vi lytte efter de toner og gøre os klar til kvalificeret at *synge med*. Sognepræst Tine Lindhardt, Hadsten, kunne med udgangspunkt i sin bog: Guds historie – historien om Gud, give et spændende bud på, hvordan den gamle 1. Mosebog kan blive aktuell op mod år 2000.

På samme kursus var der fire bud på, hvordan man griber voksenundervisningen an i forskellige sogne i stiftet. Også her fornem-

mede man et godt ide-marked, så når man er sammen med andre sogne, kan det skabe nyt at spørge: »Hvordan griber I sognets undervisning an?«

På falderebet i årets gang, ser vi frem til en velbesøgt stiftsdag i Engholm kirke. Dette flagskib i udvalgets arbejde er altid blevet søsat af biskop Johannes Johansen med en morgengudstjeneste.

Det vil jeg på manges vegne

gennem årene sige dig tak for, kære bisp. Du har vist aldrig svigtet i den tjeneste, og selv om en biskop ikke beskæftiger sig aller mest med børn, har du haft antennerne ude og sagt os ord til opbyggelse og opmuntring.

Af hjertet tak for din medleven og medvirken også i den sammenhæng. Gad vide, om du går hen og bliver frivillig medarbejder i det kirkelige børnearbejde!

Helsingør stifts udvalg for Ydre Mission

af sognepræst Henrik Jul Petersen

Stiftsudvalget ser det som sin fornemste opgave at knytte forbindelse mellem menigheder/menighedsråd i stiftet og missionselskaberne. Målsætningen afspejles i udvalgets sammensætning af repræsentanter fra henholdsvis menighedsrådsforeningerne og missionselskaberne. Udvalget har i 1993/94 afholdt 3 møder. Sognepræst Jørgen Sejergaard, Armeniermissionens repræsentant i udvalget, orienterede om den vanskelige situation i Armenien.

Udvalget har arrangeret det årlige stiftsstævne. Det blev afholdt i Udlejre Kirke, Ølstykke, den 31. oktober 1993 og var vellykket med ca. 100 deltagere. Dagen blev indledt med missionsgudstjeneste og altergang ved biskop Johannes Johansen. Efter kaffen talte Hanne og Okwerc, Dialogcenteret, og Christian Morimata Hermansen, DMS, om at være volontør i henholdsvis Thailand og Japan. Der blev givet et engageret indblik i de problemer og opgaver talerne havde stået i.

I samarbejde med stiftsudvalget for mellemkirkelige forhold blev der arrangeret en stiftsdag i Søllerød Kirke, Søllerød, søndag den

24. april 1994. Kirkeledere fra Armenien, Letland og Etiopien (præsidenten for Mekane Yesu kirken, Yadessa Daba) var inviteret. I ugen op til stiftsdagen besøgte gæsterne forskellige menigheder i stiftet. Stævnet i Søllerød var afslutningen på denne uge. Efter at have begyndt med højmesse i Søllerød Kirke, samlede man i sognegården og udvekslede synspunkter om emnet: Kirkens nød og håb. Dette var 2. gang udvalgene samarbejdede om et sådant stævne og alt tyder på, at samarbejdet vil fortsætte.

Stiftsstævnet i 1994 afholdes i Sthens Kirke den 30. oktober kl. 14-17. Domprovst Per Rysgård Jensen vil prædike ved gudstjeneste over temaet: »... Så ingen menneskefod har rørt pletten, hvor ikke dets røst blev hørt«. (DDS 248,2). Stud.teol Christian Tolstrup, Dansk Armeniermission, og landssekretær Ankjær Poulsen, BDM, vil ud fra emnet: »Opbrud og nybrud«, fortælle om erfaringer og opgaver for mission i henholdsvis Moskva og Albanien. I forbindelse med stiftsstævnet vil der blive en bemanded udstilling om Ydre Mission fra Ydre mis-

sions hus i Christiansfeld i Sthens Kirkes våbenhus.

Provstikomiteen i Hillerød har i 1993/94 indsamlet kr. 50.000 til sundhedsarbejde i Bolong, Vest-

afrika. Næste indsamlingsprojekt bliver at hjælpe forældreløse børn i Tanzania, hvis forældre er døde af AIDS.

Sammen er vi bedst!

*Stiftsudvalget for det mellemkirkelige arbejde
v. Birthe Willumsen*

Året 1994 blev året, hvor der kom skub i tingene for det mellemkirkelige udvalgs vedkommende. Alting har sin begyndelsesfase, hvor man ikke rigtig ved, hvad sagen drejer sig om, og selv om der arbejdes energisk og indbydes til spændende arrangementer, varer det erfaringsvis en tid, før der bliver bevidsthed og optagethed om en sags emner. Det blev der i året, der er ved at gå til ende.

De nye tider startede med en festligt aften i november 1993 med over 100 mennesker i Søllerød Sognegård. Emnet var »det økulte« og forskellige kirkesamfunds holdning til det. Der var oplæg fra Lars Tjalve, fra den katolske præst i Lyngby samt fra en repræsentant fra Baptistkirken. Der var livlig debat og fin stemning. Til arrangementet var indbudt ikke bare stiftets menigheder, men også folk fra andre anerkendte trossamfund. Der var således tale om et økumenisk – fælleskirkeligt – møde. Denne del af vores opgave havde hidtil været lidt svær at løfte. Der var ikke synderlig interesse for økumeniske kirkevandringer, som vi indbød til, sikkert især fordi der i stiftet er forholdsvis få etablerede andre kristne kirker. Men erfaringen fra Søllerød viser

os, at et møde med et aktuelt emne kan samle folk. I skrivende stund har vi indbudt til det næste økumeniske møde, denne gang i Hellerup Sognegård. Temaet er det netop udsendte Porvoo-dokument, aftalen mellem kirkerne i England og Danmark samt enkelte andre. Aftalen er som bekendt sendt til høring i menighedsrådene, og vi finder det relevant, at vi indbyder til foredrag ved den ene af de to danske teologer, der har deltaget i forberedelsesarbejdet, nemlig biskop Henrik Christiansen, med efterfølgende debat. Arrangement kan blive en fin indgang til drøftelserne i menighedsrådet, og de andre kirkesamfunds deltagelse vil, tror vi, sætte temaet i relief.

Ellers har året været præget af nyvalg til udvalget. Vi overvejede i det forrige udvalg, hvordan vi kunne forberede valget, og vi endes som bekendt om udsendelse af en avis. Desuden sendte vi brev til de grupper, der i 1989 anmeldte kandidatlistor til valget for at gøre opmærksom på, at der nu skulle være valg igen. Da valget skulle foregå, var der anmeldt 4 forskellige kandidatlistor af de 8, der deltog sidst. Der kom et udmærket udvalg ud af det. Vi har et fint

samarbejde, og det er på sin plads her at takke for valget og takke dem, der ved anmeldelse af kandidatlistene gjorde valget muligt. Jeg ser dog et problem i, at et stiftsudvalg er afhængigt af folkevalg. Stiftets arbejde kan for nogen virke fjernt, og kandidatlistene opstår ikke af særinteresser, som det er tilfældet ved de lokale menighedsrådsvalg. Det siger sig selv, at det er naturligt, at vælgerkredsen – menighedsrådene – tager initiativ til kandidatopstilling, når valget udskrives. Vi må håbe, at udvalgets arbejde, når der i 1997 skal være valg igen, er blevet så bekendt, måske også så interessant, at initiativet tages. Det vil da, mener jeg, være en værdig opgave for distriktsforeningerne.

Siden sidste stiftsbog udkom, er vore regler for tilskud blevet velkendt rundt om og flittigt benyttet. De flittigste ansøgere er enkeltpersoner, og disse ansøgninger rammes ofte af, at det væsentligste kriterium mangler. Vi finder det nemlig helt nødvendigt, at det projekt, hvortil der ydes tilskud foruden at være mellemkirkeligt pr. definition også fører til et menighedsengagement. Det er nemlig vores afgjorte hensigt, at de arrangementer, vi tager initiativ til, nok starter som stiftsarrangementer, men ender som kontakter til enkelte sognemenigheder. Derfor skal også penge givet til lokale foretagender føre til mellemkirkeligt engagement i sognet.

Det arrangement i vort pro-

gram, der tydeligst viser intentionen, er den årlige mellemkirkelige uge i samarbejde med ydre missionsudvalget. Vi har meget glæde af dette samarbejde og håber, det kan fortsætte. I det forløbne år havde vi i april måned gæster fra Letland samt fra Armenien. Specielt de lettiske gæster var vores udvalgs opgave. De var gæster hos udvalgte familier i en uge og sammen med folk fra hele stiftet til gudstjeneste og frokost med festligt samvær i Søllerød. Det er udvalgets plan at benytte den mellemkirkelige kollektidag i januar til indsamling til et konkret ønske fra den lettiske kirke. Kontakten til letterne følges fremover af Brøndbyvester menighed.

For tiden studerer en dame fra Estland teologi ved Københavns universitet. Der er tale om et 3 måneders kursus, og udvalget glæder sig over, at det i år lykkedes os at invitere en student fra et tidligere østland til denne ordning. Tatjana Peetersoo, som damen hedder, benytter desuden perioden til at læse dansk, og hun afslutter studietiden her med et højskoleophold, hvor Grundtvig skal studeres.

Tak til menighedsrådene, som ved sit årlige tilskud gør vort arbejde muligt. Vi håber, at mange menigheder fremover vil tage del i det ved egne mellemkirkelige arrangementer.

Helsingør Stifts Landemodeakt 1994

- I Ekstrakt af landemodeforshandlingerne 1994.
- II Love, bekendtgørelser, cirkulærer og cirkulærskrivelser udgået fra Kirkeministeriet i perioden september 1993-september 1994.
- III Sjællands kapitelstakster for 1993.
- IV Til- og afgang i stiftets gejstlighed siden november 1993.
- V Ordinationer siden november 1993.
- VI Kirkeindvielse.
- VII Kurser for præster i 1994.
- VIII Regnskab for Helsingør stiftsfond for 1993.
- IX Regnskab for året 1993 for »Fonden af frivillige bidrag til trængende præsteenker m.fl.« samt for »Fiscus« og »Nascous Legat«.
- X Udnævnelser og afskedigelser i bispeembedet og stiftsøvrigheden.
- XI Bispekontorets, stiftsøvrighedens, stiftskassererkontorets og stiftsfondens adresser m.v.
- XII De kgl. bygningsinspektører, bygningskonsulenter m.fl.
- XIII Stiftets provster.

I

Ekstrakt af landemodeforshandlingerne

Helsingør stifts landemodefors handlinger
lørdag den 1. oktober 1994 kl. 9.00
i Domkirken (Oksernes kapel)

I forhandlingerne deltog biskoppen, stiftamtmanden, samtlige provster, bortset fra provsten for Frederikssund provsti, som var repræsenteret ved sin vikar, stiftskontorchefen, stiftskassereren og stiftsfuldmægtigen. Fors handlingerne blev ført i henhold til den udsendte dagsorden.

A. Meddelelser.

1. Love, bekendtgørelser, cirkulærer m.v. fra Kirkeministeriet i det siden sidste landemode forløbne år.

Den udsendte fortegnelse blev taget til efterretning.

2. Kurser.

- a. Stiftskursus på Frederiksborg Højskole i Hillerød 24.-26. maj 1994.
Deltagerantal: 102.

Foredragsholdere: Rudolph Arendt, Lisbeth Smedegaard Andersen,
H. J. Lundager Jensen, Gunda Jørgensen,
Leif Grane og Theodor Jørgensen.

- b. Kursus i Bistrup i februar 1994.

Deltagerantal: 24.

Emne: Folkekirken og de nye danskere.

Foredragsholdere: Leif Lønsmann, K. E. Wienberg, Per Madsen og
Theodor Jørgensen.

Redegørelsen taget til efterretning.

3. Kirken i Sommerlandet.

En folder om gudstjenester og arrangementer trykkes hvert år. Menighedsrådene bestiller et antal eksemplarer til brug for turisterne.

Redaktionen lægger vægt på at dække de områder, som er turistmål, dvs. strandområderne samt bykirker med turistbesøg. Flere kirker i Nordsjælland, senest Sthens kirke, har ønsket at blive medtaget i folderen.

Landemodet drøftede muligheden for en udvidelse af folderen, herunder også at optage nye kirker og kirker med bemærkelsesværdig ny kirkekunst.

Af hensyn til folderens overskuelighed og ønsket om at bevare *een* folder blev det vedtaget at fortsætte med folderens nuværende omfang.

4. *Stiftsudvalg, nedsat af landemodet:*

a. *Udvalget vedrørende kirkens undervisning.*

Udvalget ledes af provst Lis Rechendorff, som oplyste, at udvalget kunne notere fremgang.

Kursus med Tine Lindhardt har været afholdt den 16. september 1994 i Udlejre kirke med tilslutning på 40.

Næste planlagte arrangement finder sted i Engholm kirken den 29. oktober 1994.

1. del af året havde været præget af uro i forbindelse med fremkomsten af Folkekirkens pædagogiske Institut, men sagen syntes nu at være faldet til ro.

b. *Udvalget vedrørende Ydre Mission.*

Udvalget ledes af sognepræst Henrik Jul Petersen.

Det årlige stiftsstævne fandt i 1994 sted i Sthens kirke den 30. oktober.

Det mellemkirkelige stiftsudvalg og Ydre Missions udvalget har fremdeles samarbejde om et årligt stiftsarrangement.

Redegørelsen taget til efterretning.

5. *Redegørelse fra stiftskassereren.*

Stiftskassereren gennemgik den udsendte oversigt.

Til rådighed for udlån forventes at være ca. 46 mill. kr. pr. 1/9-1994.

Domkirkens kapitalbehov blev omtalt. Restaureringsprojektet vil løbe op til ca. 30 mill. kr., hvilket vil belaste stiftsmidlerne.

Problemet i forbindelse med hjemtagelse af hjemfaldne gravstedskapitaler drøftedes. Ansøgninger herom var hidtil blevet imødekommet.

Redegørelsen taget til efterretning.

B. *Aflæggelse af regnskaber.*

1. Regnskab for »Fonden af frivillige bidrag til trængende præsteenker m.fl.«, »Fiscus ecclesiasticus« samt »Nascous Legat« for året 1993.

Det oplystes, at kapitalforvaltningen pr. 1/4-1995 vil overgå til stiftskassereren.

2. Regnskab for sognepræst Jacobsens legater for 1993/94.

3. Regnskab for amtsprovst Hammonds legat for året 1993/94.

4. Regnskab for Helsingør stiftsfond for året 1993.

De under 1-4 nævnte regnskaber, som blev fremlagt i revideret stand taget til efterretning.

C. *Forhandling*

1. Stiftsbogen.

Stiftsbogen vil udkomme til Advent og vil indeholde et udvalg af biskoppens salmer og prosa.

2. Ansøgning om tilskud fra »Fonden af frivillige bidrag til trængende præsteenker m.fl.«

Der er indkommet en ansøgning, som kunne anbefales.

Landemodet vedtog at yde tilsvarende beløb som sidste år. Det blev endvidere vedtaget at yde et beløb fra Nascous legat til en præsteenke.

3. *Orientering vedrørende bispevalg, afskedsfest og bispevielse.*

a. Valgbestyrelse valgt den 29. september 1994. Stiftamtmanden er formand.

Afstemningsmateriale påregnes udsendt ultimo november, så resultatet kan foreligge medio december.

Afstemningsmateriale til eventuel 2. afstemning udsendes primo januar 1995, så resultatet kendes inden udgangen af måneden.

b. Der er nedsat en festkomité, bestående af de 3 distriktsforeninger og domprovsten.

26. marts 1995 arrangeres afskedsfest (gudstjeneste i domkirken og samvær i Helsingør-hallen).

c. Bispevielsen er et stort foretagende, som nødvendigvis må forberedes nu.

Hvorvidt der skal opstilles fjernsynsapparater i kirken overvejes.

4. *Valg af næste års prædikant ved landemodegudstjenesten.*

Den nye biskop.

Suppleant er provsten for Glostrup provsti.

5. *Eventuelt.*

Provstemøde fastsættes til 15. november 1994 kl. 13.00 i bispegården.

Landemodefórhándlíngerne sluttede kl. 10.40.

Det udvidede landemode begyndte med landemodegudstjeneste kl. 11 med biskoppen som prædikant.

Efter gudstjenesten var der fællesspisning i Helsingør-Hallen, hvor biskoppen aflagde udvidet beretning.

Domprovsten afsluttede mødet kl. 15.45.

II

Love, bekendtgørelser, cirkulærer m.v. fra Kirkeministeriet m.fl. i det siden sidste landemøde forløbne år (1993/94)

- 8/9 1993 Kirkeministeriets fastsættelse af landskirkeskatten.
- 14/10 1993 Kirkeministeriets skrivelse om standardregulativ for Kordegne.
- 22/10 1993 Kirkeministeriets skrivelse om vejledning i forbindelse m. EF-direktiver angående udbud af offentlige bygge- og anlægsarbejder.
- 20/10 1993 Kirkeministeriets bekendtgørelse om provstiudvalgenes virksomhed.
- 1/11 1993 Kirkeministeriets cirkulære om arbejdstøj til gravere, kirkegårdsassistenter og visse kirkegårdsledere.
- 3/11 1993 Kirkeministeriets skrivelse om arbejdsgiverens betaling af dagpengegodtgørelse for 1. og 2. ledighedsdag.
- 4/11 1993 Kirkeministeriets skrivelse om rådighedstillæg til kordegne.
- 1/12 1993 Kirkeministeriets vejledning om bekendtgørelse om provstiudvalgenes virksomhed.
- 1/12 1993 Kirkeministeriets cirkulære om valg af medlemmer af stiftsudvalg vedrørende mellemkirkeligt arbejde.
- 21/12 1993 Kirkeministeriets skrivelse om fastsættelse af rådighedsbeløbs størrelse pr. 1. januar 1995.
- 22/12 1993 Kirkeministeriets skrivelse om forhøjelser af pensionsbidrag i pensionsordninger for tjenestemandslignende ansatte.
- 3/1 1994 Kirkeministeriets cirkulære om ændring af cirkulære af 14. december 1981 vedrørende aftale om løn- og ansættelsesvilkår for stillinger som graver.
- 5/1 1994 Kirkeministeriets cirkulære om fastsættelse af godtgørelse for benyttelse af eget befordringsmiddel på tjenesterejser.
- 6/1 1994 Kirkeministeriets skrivelse om ændring af arbejdsgiverens betaling af dagpengegodtgørelse for 1. og 2. ledighedsdag.
- 17/1 1994 Kirkeministeriets cirkulære om ændring af cirkulære om kirketjeneres deltagelse i erhvervsrengøringskurser.
- 25/1 1994 Kirkeministeriets skrivelse angående beskatning af præsters telefongodtgørelse.
- 9/2 1994 Kirkeministeriets cirkulæreskrivelse om folkekirkens budgetter for 1995.

- 24/2 1994 Kirkeministeriets skrivelse om forhøjelse af bidrag for brug af tjenesteboliger og lejeboliger.
- 24/2 1994 Kirkeministeriets vedledning om arbejdsgiverens pligt til at underrette arbejdstageren om vilkårene for ansættelsesforholdet.
- 14/3 1994 Kirkeministeriets cirkulæreskrivelse om ændring af cirkulæreskrivelse af 24. aug. 1990 om etablering af pensionsordning for visse grupper af ikke – pensionssikret personale i folkekirken.
- 23/3 1994 Helsingør stiftsøvrigheds skrivelse om prisreguleringer pr. 1. april 1994 af kirkegårdstaksterne.
- 29/3 1994 Kirkeministeriets skrivelse om fradrag i tjenestemænds løn for naturalydelse.
- 30/3 1994 Kirkeministeriet, Protokollat for akademikere i Kirkeministeriet.
- 9/5 1994 Kirkeministeriet, Anordning om indledende konfirmationsforberedelse.
- 20/5 1994 Kirkeministeriets cirkulære om lønning af vikarer ved kirker og kirkegårde pr. 1. april 1994.
- 20/5 1994 Kirkeministeriets cirkulære om regulering af kirkefunktionærers lønninger m.v. pr. 1. april 1994.
- 1/6 1994 Lov om ændring om udnævnelse af biskopper og om stiftsbåndsløsning.
- 1/6 1994 Lov om menighedsråd.
- 16/6 1994 Kirkeministeriets bekendtgørelse af lov om udnævnelse af biskopper og stiftsbåndsløsning.
- 1/7 1994 Kirkeministeriets cirkulære om ændring af cirkulære af 10. marts 1993 om løn- og ansættelsesvilkår for kirke- og kirkegårdsfunktionærer.
- 1/7 1994 Kirkeministeriets vejledning af lov om udnævnelse af biskopper og om stiftsbåndsløsning.
- 4/7 1994 Kirkeministeriets bekendtgørelse af lov om folkekirken økonomi.
- 12/9 1994 Kirkeministeriets cirkulære om ferieregler for folkekirken tjenestemænd.
- 25/7 1994 Kirkeministeriets vejledning om ændringer i lov om folkekirken økonomi og om folkekirken kirkebygninger og kirkegårde.
- 2/8 1994 Kirkeministeriets cirkulæreskrivelse om størrelsen af diæter m.v. til medlemmer af menighedsråd m.v.
- 16/8 1994 Kirkeministeriets bekendtgørelse om bispevalg.
- 5/9 1994 Kirkeministeriets cirkulæreskrivelse om bispevalg i Helsingør Stift 1994/1995.

III

Sjællands stifts kapitelstakster

Kapitelstaksten er for 1993 beregnet til 97,79 kr. pr. 100 kg hvede.

IV

Til- og afgang i stiftets gejstlighed siden 1. november 1993

Sognepræster:

Pastor *Charlotte Pedersen* er ansat som sognepræst i Bagsværd pastorat fra den 1. november 1993.

Pastor *Gustav Søager* er ansat som sognepræst i Taastrup Nykirke pastorat fra den 1. november 1993.

Pastor *Vibeke Houmøller-Jørgensen* er ansat som sognepræst i Bistrup pastorat fra den 1. december 1993.

Cand.theol. *Mogens Winther Hansen* er ansat som sognepræst i Nygårdskirken i Glostrup fra den 1. februar 1994.

Pastor *Ole Tue Rolighed Lauridsen* er ansat som sognepræst i Høje-Taastrup pastorat fra den 1. marts 1994.

Pastor *Yvonne Marie Yde* er ansat som sognepræst i Taastrup Nykirke pastorat fra den 1. april 1994.

Pastor *Ole Cæsar Jensen* er ansat som sognepræst i Hillerød pastorat fra den 1. juni 1994.

Cand.theol. *Asta Gyldenkerne* er ansat som sognepræst i Gerlev-Dråby pastorat fra den 15. juli 1994.

Pastor *Kjesticke Luise Inpland* er ansat som sognepræst i Bagsværd pastorat fra den 1. august 1994.

Pastor *Jan Sievert Asmussen* er ansat som sognepræst i Farum pastorat fra den 1. oktober 1994.

Hjælpepræster:

Pastor *Lis Poulsen* er ansat som hjælpepræst i Tikøb-Gurre pastorat fra den 1. november 1993.

Pastor *Marianne Schultz Bønlokke* er ansat som hjælpepræst i Gentofte pastorat fra den 15. december 1993.

Cand.theol. *Ulla Skorstensgaard Andersen* er ansat som hjælpepræst i Ramløse-Annisse pastorat fra den 15. juli 1994.

Præster forflyttet indenfor stiftet:

Sognepræst i Nygaard pastorat *Lis Withøft Jensen* er ansat som sognepræst med forpligtelse som kirkebogsfører og begravelsesmyndighed i samme pastorat fra den 1. januar 1994.

Sognepræst i Sct. Olai kirke (domkirken) *Lise-Lotte Rebel* er ansat som sognepræst i samme pastorat (lr.34) fra den 1. oktober 1994.

Præster fraflyttet stiftet:

Hjælpepræst i Ramløse-Annisse pastorat *Sine Sofie Sørensen* er ansat som sognepræst i Vordingborg pastorat i Roskilde stift fra den 15. april 1994.

Sognepræst i Glostrup pastorat *Elna Vinter Lasthein* er ansat som sognepræst i Sønder Omme pastorat i Ribe stift fra den 1. oktober 1994.

Præster, der har fået bevilget afsked:

Sognepræst i Hillerød pastorat, provst *Kristian Martinus Lauritsen* er efter ansøgning meddelt afsked med pension fra udgangen af februar 1994.

Sognepræst i Sct. Olai kirke (domkirken) *Henning Rytter Poulsen* er efter ansøgning meddelt afsked med pension fra udgangen af juni 1994.

Sognepræst i Farum pastorat *Torben Gudmand-Høyer* er efter ansøgning meddelt afsked med pension fra udgangen af juli 1994.

Sognepræst i Bagsværd pastorat *Jette Nørgaard* er efter ansøgning meddelt afsked fra udgangen af juli 1994.

Sognepræst i Lundtofte pastorat *Jens Jørn Fenneberg-Hansen* er efter ansøgning meddelt afsked med pension fra udgangen af august 1994.

Hjælpepræst i Maglegård pastorat (Messiaskirken) *Pia Stausholm Nielsen* er efter ansøgning meddelt afsked fra udgangen af oktober 1994.

Afgået ved døden

Sognepræst i Kokkedal pastorat *Bernhard Willer* er den 14. marts 1994 afgået ved døden.

Sognepræst i Gladsaxe pastorat *Ole Tullin* er den 25. april 1994 afgået ved døden.

Sognepræst i Gerlev-Dråby pastorat *Erik Worm Begtrup* er den 4. juni 1994 afgået ved døden.

V

Ordinationer siden november 1993

1994:

Søndag den 23. januar ordineredes i Helsingør domkirke:

Cand.theol. *Inge-Hanne Djernes Broström*

Cand.theol. *Mogens Winther Hansen*

Søndag den 17. juli ordineredes i Helsingør domkirke:

Cand.theol. *Ulla Skorstensgaard Andersen*

Cand.theol. *Asta Gyldenkerne*

VI

Kirkeindvielser

Den 27. marts 1994 (Palmesøndag) indviedes Engholm Kirke i Allerød, Lyngge-Uggeløse pastorat.

VII

Kursus for præster i Helsingør stift 1994

1. *I Bistrup kirke fire eftermiddage i februar:*

Tema: Folkekirken og de nye danskere

1. februar *Leif Lønsmann*, medlem af Mellemfolkeligt Samvirkes styrelse: »Folkevandringer nu og i fremtiden«.

8. februar: Provst *K. E. Wienberg*: »Islam og kristendom«.

15. februar: Borgmester *Per Madsen*: »Indvandringen i Ishøj«.

22. februar: Professor, dr.theol. *Theodor Jørgensen*: »Skal folkekirken være flerkulturel og flersproget?«.

2. *Grundtvigs Højskole den 24.-26. maj 1994*

Tema: ECCE HOMO –noget om forsoning og frelse

24/5: Dr.theol. *Rudolph Arendt*: Hvad er frelse?

Sognepræst *Lisbeth Smedegaard Andersen*: Billede og forkyndelse.

- 25/5: Universtetslektor *H. J. Lundager Jensen*: Soning og velsignelse i GT (Herlighedens og lovens nærvær).
Sognepræst *Gunda Jørgensen*: At prædike Kristus.
- 26/5: Professor, dr.theol. *Leif Grane*: Kirkens skat.
Professor, dr.theol. *Theodor Jørgensen*: Guds kommende vrøde.

VIII

Helsingør Stiftsfond

Regnskab 1/1-31/12 1993

INDTÆGTER:

Kassebeholdning 1/1	344.626,51
Bidrag fra stiftets menighedsråd	210.277,00
Rente bank	5.131,47
Rente giro	238,79
Overskud stiftsbog	31.257,00
	591.530,77

UDGIFTER:

Runa Damsager, resttilskud kursus Bad Segeberg	683,75
Palle Gerlach, tilskud til delt. i kongres	5.000,00
Lisbeth Dons Christensen, tilskud til kursus	500,00
Tilskud til konvent for præstægtefæller	750,00
Bistrup-kurset for præster	8.122,08
Runa Damsager, tilskud til konference i Ungarn	2.864,00
Bente Simonsen, tilskud til konference i Stavanger	500,00
Hillerød provsti, tilskud til konvent	2.000,00
Claus Bjerregaard, tilskud til kongres i Sandefjord	7.000,00
Lisbeth Dons Christensen, tilskud til konvent	500,00
Kristian Høeg, tilskud til konference i Skt. Petersborg ..	1.000,00
Anette Jensen, tilskud til delt. i seminar i Finland	5.000,00
J. Balle Larsen, tilskud til delt. i konference	1.000,00
Stiftets præstekursus (se bilag)	83.737,00
Ydre-Missionsudvalget, kopipapir	1.350,00
Jan Reich, tilskud til korstævne ved FUK's jubilæum ..	2000,00
Rødovre-Hvidovre provsti, tilskud til konvent	2.500,00

Kirken i Sommerlandet (se bilag) overskud	·/-	1.330,00
Gebyr giro		37,00
Kristian Høeg, tilskud til møde i Lund		500,00
P. Friis Olesen, tilskud til kursus i Dianalund		500,00
Roar Lavik, tilskud til studierejse til Israel		500,00
K. Skriver Frandsen, tilskud til møde i Nyborg		410,00
B. Bryld Lorenzen, tilskud til delt. i kursus		500,00
Lisbet Rømer, tilskud til delt. i kursus i Rättvik		500,00
Holte Kirkespilgruppe, jubilæumsspil		5.000,00
Kontakttjenesten for handicappede		5.000,00
Ballerup-Værløse provsti, tilskud til provstidag		5.000,00
Tilskud til præstægtefellekonvent 1994		750,00
Fredensborg provsti, tilskud til provstikonvent		1.000,00
Helsingør stifts undervisningsudvalg, driftstilskud		13.500,00
Helsingør stifts undervisningsudvalg, tilskud konference		2.220,00
Stiftsudv. Ydre Mission, porto til programmer		2.020,00
Befordringsgodtgørelse bestyrelsesmøder		1.133,20
Kontorholdsgodtgørelse		7.000,00
Gentofte provsti, tilskud til studiedag		10.020,00
FUK's jubilæumskoncert i Helsingør Domkirke		8.375,00
J. Bo Christensen, tilskud til studierejse Holland		4.000,00
Lisbeth Dons Christensen, tilskud til kursus		500,00
Landemode, (se bilag)		31.313,00
		<hr/>
		222.955,03
Kassebeholdning 31/12:		
Bank, opsigelseskonto	229.158,30	
Bank, alm. konto	70.553,71	
Giro	68.863,73	368.575,74
		<hr/>
		591.530,77

Bilag til regnskab

KIRKEN I SOMMERLANDET:

Trykning, kørsel m.m. Kirkebladets Bogtrykkeri	12.850,00
Indbetalt af menighedsrådene	14.180,00
		<hr/>
		1.330,00

LANDEMODE:

Halleje	14.500,00
Trykning af program og salmer	4.606,25
Trykning af indbydelser	3.188,75
Rejse-, og opholdsudgifter, foredrag	3.813,00
Taxaregninger	636,00
Fortæring	100.509,00
	<hr/>
	127.253,00
Indbetalt af deltagere	95.940,00
	<hr/>
	31.313,00

STIFTSBOGEN:

Omslag til stiftsbog	3.000,00
Poul Kristensen, trykning	67.588,00
	<hr/>
	70.588,00
Indbetalt af menighedsrådene	87.800,00
Stiftskassereren, landemodeakt	14.045,00
	<hr/>
	101.845,00
Overskud overført til indtægtsside	31.257,00

*Sammendrag af regnskab for stiftspræstekursus
på Grundtvigs højskole Frederiksborg 25., 26. og 27. maj 1993*

Indtægter:

70 deltagere à 250,00	17.500,00
5 deltidsdeltagere	575,00
5 ledsagemiddage	250,00
Tilskud fra Helsingør Stiftsfond	83.737,00
	<hr/>
	102.062,00
	<hr/> <hr/>

Udgifter:

Tilbagebetaling til frameldte deltagere	1.050,00
Honorarer til 6 foredragsholdere	14.250,00
Kørselsudgifter til samme	4.957,00

Honorar og kørsel orkester	4.100,00
Diverse udgifter ved gudstjenester m.v.	1.230,00
Ophold, fortæring m.v. på højskolen	76.375,00
Porto, telefon, kørsel kasserer	100,00
	<hr/>
	102.062,00
	<hr/> <hr/>

IX

Regnskab for året 1993

for »Fonden af frivillige bidrag til trængende præsteenker m.fl.«

Kassebeholdning overført fra 1992	14.749,44
Renter af bankbog	94,57
Renter af obligationer pr. 2. januar og 1. juli 1993	4.130,00
Udtrukne obligationer pr. 2. januar og 1. juli 1993	4.500,00
Overskud fra »Understøttelseskassen Fiscus«	1.634,62
	<hr/>
	25.108,63
Engangsunderstøttelse til 1 præsteenke	5.000,00
	<hr/>
Beholdning indestående pr. 31/12 1993 på bankbog nr. 3700132730 Den Danske Bank, Bernstorffsvej afd.	20.108,63
	<hr/>
Obligationsbeholdning pr. 31/12 1993: Pålydende i alt 37.800,00 kr., kursværdi	39.172,70
	<hr/> <hr/>

Regnskab for året 1993

for »Understøttelseskassen Fiscus ecclesiasticus for Helsingør stift«

Renter af obligationer pr. 11. juni og 11. december 1993	736,00
Renter af obligationer pr. 1. januar og 1. juli 1993	216,00
Udtrukne obligationer pr. 11. juni og 11. december 1993	1000,00
	<hr/>
	1.952,00
Depotgebyr	317,38
	<hr/>
Overskud	1.634,62
	<hr/> <hr/>

der overføres som indtægt på regnskabet for
»Fonden af frivillige bidrag til trængende præsteenker m.fl.«

Obligationsbeholdning, pålydende 18.900 kr., kursværdi	17.090,85
	<hr/> <hr/>

Regnskab for Nascous Legat for året 1993

Kassebeholdning overført fra 1992	43.563,95
Renter af bankbog i 1993	222,04
Renter af obligationer pr. 11. juni og 11. december 1993	618,25
Renter af obligationer pr. 2. januar og 1. juli 1993	1.374,50
Udtrukne obligationer:	
pr. 1. januar 1993	1.100,00
pr. 11. januar 1993	300,00
pr. 11. december 1993	200,00
	<hr/>
	47.378,74
Depotafgift	278,26
	<hr/>
Beholdning pr. 31/12 1993, bankbog nr. 3700132803	
Den Danske Bank, Bernstorffsvej afd.	47.100,48
	<hr/> <hr/>
Obligationsbeholdning:	
Overført fra 1992	30.000,00
Udtrukne pr. 11. juni, 1. juli og 11. dec. 1993	1.600,00
	<hr/>
Obligationsbeholdning pr. 31/12 1993 nominelt	28.400,00
	<hr/> <hr/>

X

Udnævnelser og afskedigelser i bisperembedet og stiftsøvrigheden m.m.

Kontorfuldmægtig Esther Rasmussen, stiftskassererkontoret, er efter ansøgning meddelt afsked fra udgangen af april 1994.

XI

Adresser

Helsingør stifts bispekontor:
Biskop Johannes Johansen
Stiftsfuldmægtig Laila Frydshou
Heslehøj allé 4, 2900 Hellerup
Telefon: 31 62 93 12

Helsingør stiftsøvrighed og stiftskassererkontor:
Stiftskontorchef Kai Winther
Stiftskasserer Preben Lauridsen
Vor Frue Kloster, Hestemøllestræde 3 A, 3000 Helsingør
Telefon: 49 21 35 00

Stiftsamtmand Jørgen Harder Rasmussen
Amtsgården, Trollesminde kontorpark, Roskildevej 10A, 3400 Hillerød
Telefon: 48 24 30 24

Helsingør Stiftsfond:
Formand: Biskop Johannes Johansen
Kasserer: Christian Stigaard,
Hovedgaden 458, 2640 Hedehusene
Postgirokonto: 4 12 31 23

XII

- A. *Tilsynsførende arkitekter:*
Kgl. bygningsinspektør, arkitekt Jens Fredslund (Frederiksborg amt)
Erik Møllers tegnestue A/S, Indiavej 1, Sdr. Frihavn,
2100 København Ø.
Telefon: 35 43 96 90
Kgl. bygningsinspektør, arkitekt Gehrdt Bornebusch, (Københavns amt)
Frederiksholms Kanal 16 B, 1220 Kbhvn. K.
Telefon 33 13 35 19

- B. *Bygningskonsulenter:*
Arkitekt maa. Mads Drosted, Strandgade 91, 3000 Helsingør,
Telefon: 49 21 12 22
Arkitekt maa. Gert Ingemann, Arkitektkontoret »Møllen« A/S,
Stengade 75, 3000 Helsingør.
Telefon: 42 10 00 55
- C. *Præstegårdskonsulent:*
Agronom Kristian Rasch Gam, Valhøjs alle 34, 2610 Rødovre.
Telefon: 36 70 38 38
- D. *Kirkegårdskonsulent:*
Landskabsarkitekt Torben Michelsen. Krøjerup Overdrev 12,
4180 Sorø.
Telefon: 53 63 16 53
- E. *Klokekonsulent:*
Organist, cand.mag. Bendt Gammeltoft-Hansen, Strandvejen 13,
5700 Svendborg.
Telefon: 62 21 39 68
- F. *Orgelkonsulent:*
Organist H. Hildebrandt Nielsen, Frederiksdal allé 15, 7800 Skive.
Telefon: 97 52 15 14
- G. *Varmekonsulent:*
Professor, civilingeniør Vagn Korsgaard, Donsvej 2,
2970 Hørsholm.
Telefon: 42 18 01 04

XIII

Stiftets provster

Helsingør domprovsti:

Domprovst Per Rysgaard Jensen
Slotsvej 2,
3000 Helsingør
Tlf. 49 21 02 00

Gladsaxe-Herlev provsti:

Provst Per Jensen
Mørkhøjvej 177 A
2730 Herlev
Tlf. 42 94 96 57

Rødovre-Hvidovre provsti:

Provst Claus Bjerregaard
Nørremarksvvej 23,
2650 Hvidovre
Tlf. 31 75 01 65

Kgs. Lyngby provsti:

Provst Lis Rechendorff
Kirkeåsen 45,
2850 Nærum
Tlf. 42 80 51 08

Gentofte provsti:

Provst Karl Erik Wienberg
Margrethevej 11 C,
2900 Hellerup
Tlf. 31 62 52 58

Glostrup provsti:

Provst Fred Andersen
Vallensbæk Præstegård
2625 Vallensbæk
Tlf. 42 64 90 66

Høje-Tåstrup provsti:

Provst Karen Mogensen
Torslunde Præstegård
Torslundevej 147,
2635 Ishøj
Tlf. 42 99 16 28

Ballerup-Værløse provsti:

Provst Merete Hansen
Skandrups Allé 36,
3500 Værløse
Tlf. 42 98 64 44

Fredensborg provsti:

Provst Chr. P. Jensen
Birkebakken 11
3460 Birkerød
Tlf. 42 81 08 88

Hillerød provsti:

Provst Hans Christian
Bang-Rasmussen
Ved Gadecæret 2 B,
3540 Lyngø
Tlf. 42 18 70 28

Frederikssund provsti:

Provst Knud Andersen
Kirketorvet 2,
3550 Slangerup
Tlf. 42 33 40 97

Frederiksværk provsti:

Provst Werner Dag Ussing
Græsted Hovedgade 6,
3230 Græsted
Tlf. 42 29 10 57

